

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT
2016:49

Bibliotekarier på kombinerade skol- och folkbibliotek -hur sex bibliotekarier ser på sin yrkesidentitet

JUDIT SEKELJ BLOMBERG

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© **Judit Sekelj Blomberg**

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Bibliotekarier på kombinerade skol- och folkbibliotek - hur sex bibliotekarier ser på sin yrkesidentitet

Engelsk titel: Librarians in combined school- and public libraries - how six librarians view their professional identity

Författare: Judit Sekelj Blomberg

Färdigställt: 2015

Handledare: Roger Blomgren och Ingrid Johansson

Abstract: The aim of this bachelor thesis is to find out how librarians working in combined school- and public libraries view their professional identity. The theoretical framework includes the seven librarian identities of Anders Ørom and Trine Schreiber combined with Beth Junckers theories of the culture sector with autotelic cultures and the education sector with instrumental cultures. The theoretical framework has been used in analyzing and discussing the results. The data has been collected through six semi-structured interviews, transcribed and processed for the analysis. The librarians were found to identify mostly with the culture intermediary identity in the culture sector. The information intermediary identity and the subject intermediary identity both were present in the school-librarian context, and the socialworking identity and the experience intermediary identity in the public-librarian context. Recommendations for further research are made based on the results.

Nyckelord: Kombinerade skol- och folkbibliotek, yrkesidentiteter, integrerade bibliotek, skolbibliotekarier, folkbibliotekarier, professionssamarbeten

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.1.1 Skol- och folkbiblioteken.....	1
1.1. 2 Skollagen och bibliotekslagen	3
1.2 Problembeskrivning	4
1.3 Syfte och frågeställningar	5
1.4 Definitioner	5
2. Tidigare forskning	6
2.1 Bibliotekariens yrkesidentitet	6
2.2 Samarbete mellan bibliotekarier och andra professioner.....	8
2.3 Folk, - skol- och kombinerade bibliotek för barnen	10
3. Teori	14
3.1 Barns bibliotek – kultursektor och utbildningssektor	14
3.2 Yrkesidentiteter.....	15
4. Metod.....	18
4.1 Intervjuer.....	18
4.2 Urval	18
4.3 Datainsamling	19
4.4 Tillvägagångssätt vid analys	20
5. Resultat och analys	21
5.1 Bibliotekarien, biblioteket och tjänsten	21
Analys av bibliotekarien, biblioteket och tjänsten.....	24
5.2 Samarbeten.....	24
Analys av samarbeten	26
5.3 Biblioteket för barnen	27
Analys av biblioteket för barnen.....	28
5.4 Läsning och läslust.....	29
Analys av läsning och läslust.....	30
5.5 Bibliotekariens syn på yrkesidentiteten	31
Analys av bibliotekariens syn på yrkesidentiteten.....	32
6. Sammanfattande diskussion	33
7. Avslutande reflektioner och vidare forskning	35

8. Källförteckning.....	36
Bilaga 1 - Intervjumall.....	40
Bilaga 2 - Kartläggning av verksamhet för Bibliotek A-F	41

1. Inledning

Under den tid den nya skollagen (SFS 2010:800) trädde i kraft arbetade jag som timvikarie i den kommun som ligger till grund för uppsatsen. Barnbibliotekarierna samtalande vid fikarasterna om vilken betydelse skollagen skulle få dels för deras arbetsuppgifter och dels för förhållandet till skolorna som brukade besöka deras bibliotek. Dessa samtal ledde vidare till en djupare diskussion, som handlade om hur bibliotekarierna såg på sin yrkeskompetens- och identitet i förhållande till den verksamhet de nu befann sig i, sitt möte med barnen på fritid respektive skoltid och hur de ville att barnen skulle uppleva dessa besök.

Det fick mig att fundera vidare om det finns vissa genomgående värderingar för bibliotekaryrket och hur de kommer till uttryck i yrkesutövningen. Hur och om lyckas bibliotekarien förena sitt arbete gentemot skolans läroplansmål på skoltid med folkbibliotekens fria kulturupplevelse på fritiden? Vilket förhållande har barnbibliotekarierna till lärarna? Är hen samma bibliotekarie med samma yrkesvärderingar oavsett vilka förutsättningar de möter barnet under – eller kanske inte? Vad betyder det för bibliotekarier på kombinerade skol- och folkbiblioteket att stå med ett ben i varje värld? Hur ser de på sin yrkesidentitet när de ska vara skolbibliotekarie på dagen och folkbibliotekarie på kvällen? Detta beslutade jag att undersöka vidare i min kandidatuppsats.

1.1 Bakgrund

I detta avsnitt kommer det att ges en bakgrund till hur läget ser ut för kombinerade skol- och folkbibliotek idag, dels genom skol- och folkbibliotekens historiska relation, dels genom de lagar och styrdokument som sätter ramarna för kombinerade skol- och folkbibliotek.

1.1.1 Skol- och folkbiblioteken

För nästan hundra år sedan fördes en diskussion liknande barnbibliotekariernas vid fikabordet i kommun XXX. Redan 1917 publiceras en artikel i *Biblioteksbladet* innehållande anföranden som ägde rum vid Sveriges Allmänna Biblioteksförnings (SAB) andra årsmöte 1917. Agitationen skedde mellan Alvida Sandberg, skolbibliotekspionjär i Göteborg och Helja Jacobson, barnbibliotekspionjär i Malmö. Anföranden behandlade skol- och folkbibliotek och vilken biblioteksform som bäst kunde väcka läslust, stötta barnen i läsutvecklingen och nå flest barn (Limberg 2012, s. 136). Citaten nedan visar argumentationen vid anförandet (Sandberg & Jacobson 1917, s. 164, s. 171):

..., men – om man anser målet vara att skapa ett allmänt behov av god läsning, att nå alla barn med en god bok, så äger skolan i jämförelse med barnbiblioteket så oändligt många flera möjligheter att osökt göra propaganda för böckerna.

Barnen få ej betrakta böckerna som ett hjälpmedel, ett nödvändigt ont för att skaffa sig betyg och sedan /.../ lämna lästvånget långt bakom sig. De måste i stället i dem se ett medel till rekreation och fortsatt självständigt kunskapssökande.

Det fanns alltså redan 1917 en viss spänning mellan de olika biblioteksformerna som ansågs vara värd att debattera och diskutera. Vid dessa anföranden ställdes de två biblioteksformerna mot varandra för att visa på dess skillnader. Dock har samarbeten i olika former varit vanligt förekommande för skol- och folkbibliotek. Sverige har en tradition av ett stort antal kombinerade skol- och folkbibliotek, vilka serverar både skola och allmänhet med resurser och tjänster (Limberg 2012, s. 136).

Under hela 1900-talet och vidare in i 2000-talet har relationen mellan folkbibliotek och skolbibliotek utretts, analyserats och debatterats i en rad sammanhang på olika politiska nivåer. Då de båda biblioteksformerna har kommunen som huvudman, finns det ett politiskt och ekonomiskt intresse för samordning (Limberg 2012, s. 136). Många utredningar har gjorts om folkbibliotek och skolbibliotek för att se på intressen och funktioner som är gemensamma, men även på biblioteksformernas enskilda mål och uppdrag. Limberg (2012, s. 136) beskriver hur dessa dokument visar på ett visst spänt förhållande mellan de olika biblioteksformerna:

Ett tema i dessa dokument utgörs av en ideologisk spänning mellan olika poler i folkbibliotekens samhälleliga uppdrag, närmare bestämt mellan folkbibliotek som institution för folkbildning, kultur och fria intressen gentemot skolbibliotek som pedagogisk resurs i skolan. Skolan och det formella utbildningsväsendet har med detta synsätt ibland fått representera hot mot folkbiblioteket som institution för fria former av lärande, lust och skapande.

Limberg & Hampson Lund (2013, s. 9) framhåller i *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap: En forskningsantologi* hur skolbibliotekens villkor har genomgått stora förändringar de senaste åren. Teknisk utveckling och förändrad pedagogik mot problembaserat lärande i samband med politiska beslut har satt skolbiblioteksverksamheten under lupp. De har kunnat urskilja tre teman som bygger vidare på Limbergs analys ovan (Limberg & Hampson Lundh, 2013, s. 9f.):

...skolbibliotekets uppdrag kopplat till läsning och lärande och var tyngdpunkten ska ligga; förhållande mellan skolbibliotek och folkbibliotek och därmed mellan bibliotek för utbildning eller folkbildning; och frågan om bemanning av skolbibliotek, det vill säga vilken utbildning och professionell kompetens som är bäst lämpad för skolbibliotekspersonal.

Citatet ovan visar att bibliotekariens professionella kompetens har blivit en del av skolbiblioteksdebatten. Trots detta finns det inte lagstadgat vilken utbildning eller kompetens en skolbibliotekarie ska ha.

På några år har de politiska förutsättningarna för vad det innebär att vara ett skolbibliotek skärpts. Två nya lagar, skollagen (SFS 2010:800) och bibliotekslagen (SFS 2013:801) har satt nya krav på skolbiblioteksverksamheten i Sverige. Dessa nya lagar och dokument från inrättningar som kontrollerar, utreder och kartlägger biblioteksverksamheten kommer att redovisas i följande avsnitt.

1.1. 2 Skollagen och bibliotekslagen

Från och med 1 juli 2011, då skollagen (SFS 2010:800) trädde i kraft, är skolbibliotek lagstadgade både i skollagen och i bibliotekslagen. I skollagens kapitel 2, 36§ går att läsa att ”eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.” Detta har gjort att kraven på elevernas tillgång till ett skolbibliotek har skärpts och att varje skola ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Dock ger skollagen inget krav på bemanningen av biblioteket.

Statens skolinspektion är kontrollerande enhet för att lagen åtföljs på landets skolor (Limberg & Hampson Lundh 2013, s. 11). Skolinspektionen har i *Skolinspektionens informationsblad* (2011, s. 3) definierat vilka krav som ställs på vad som kan räknas som tillgång till skolbibliotek:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

I propositionen till den nya skollagen står det att läsa vad det innebär att vara ett skolbibliotek: ”[m]ed skolbibliotek avses en gemensam resurs av medier och information som ställs till elevernas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet för att stödja elevers lärande” (Regeringens proposition 2009/10:162, s. 284).

Kungliga biblioteket står enligt bibliotekslagen för överblick och samordning för det allmänna svenska biblioteksväsendet. I *Skolbibliotek 2012*, som är en statistisk kartläggning från Kungliga biblioteket av skolbibliotekssituationen för grundskolor och gymnasieskolor, rapporteras att endast 71 procent av skolenheterna har tillgång till skolbibliotek och att endast en av tre elever har tillgång till ett skolbibliotek som uppfyller kraven om katalog, manuell eller datoriserad, att biblioteket ligger i skolans lokaler, att biblioteket är bemannat minst 20 timmar och att det har minst 1000 fysiska medier (sex bokhyllor). Vidare nämns att de skolbibliotek som finns ofta har låg bemanning och att skolbibliotekspersonalen inte har tid att undervisa eleverna i informationssökning och källkritik eller arbeta med speciella insatser för elever med speciella behov (Kungliga biblioteket 2012, s. 4). De nio pedagogiska arbetsuppgifter som skolbibliotekspersonalen ska tillhandahålla är enligt *Skolbibliotek 2012* (2012, s. 23):

1. Undervisar elever i informationssökning, 2. Undervisar eleverna i källkritik,
3. Ordnar läsfrämjande aktiviteter, 4. Fjärrlånar vid behov, 5. Planerar medieinköp tillsammans med lärarna, 6. Deltar i planeringmöten med lärarna, 7. Gör insatser för elever med lässvårigheter, 8. Hjälper med nivåanpassat material för skolarbetet,
9. Hjälper med nivåanpassat material för läsning utanför skolarbetet.

I Kungliga bibliotekets presentation av 2014 års biblioteksstatistik *Bibliotek 2014 Offentligt finansierade bibliotek* har kravet för att få räknas som bibliotek ändrats till att biblioteket ska vara bemannat med 20 timmar per vecka eller 0,5 årsverken (2015, s. 4). Vidare nämns att ”i 90 kommuner finns inget enskilt skolbibliotek som har minst 20 timmars avsatt bemanning per vecka, men däremot finns det i vissa av dessa kommuner serviceställen som är integrerade folk- och skolbibliotek” (2015, s. 4). Enligt rapporten finns skolbibliotek som serverar 460 000 elever och kombinerade skol- och folkbibliotek som serverar cirka 300 000 elever som uppfyller kravet på 20 bemannade timmar, vilket innebär att cirka hälften av landets elever står utan en fungerande skolbiblioteks-funktion. Av personalen är det fyra av tio som arbetar på kommunala grundskole-bibliotek som inte har bibliotekarieutbildning (2015, s. 5). För att kunna uppfylla skol-bibliotekskravet räcker det inte med att besöka folkbibliotek och vissa skolor har löst skolbibliotekssituationen genom att skriva avtal med ett närliggande folkbibliotek. I *skola+bibliotek=skolbibliotek* visar Kungliga biblioteket vad dessa avtal måste innehålla. Ansvarsfördelning, samarbetets innehåll, styrdokument, ekonomi och formalisering är alla områden som bör tas upp i avtalet (Kungliga biblioteket 2014, s. 5).

I den nya bibliotekslagen (SFS 2013:801) som trädde i kraft den 1 januari 2014, är skollagen reglerad i 10 § Skolbibliotek, med hänvisning till skollagen (SFS 2010:800) 36§. I bibliotekslagens 8 § gällande folkbibliotek står det vidare att ”folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar”, vilket då även innefattas av skolbiblioteken enligt lag.

1.2 Problembeskrivning

Det finns i Sverige en tradition av kombinerade skol- och folkbibliotek. Genom skollagen (SFS 2010:800) och bibliotekslagen (SFS 2013:801) har nya krav ställts på skolbiblioteksverksamheten, vilket lett till att avtal i kommun XXX skrivits mellan skolor och folkbibliotek för att tydliggöra vilka tjänster och resurser skolorna kan förvänta sig av de kombinerade biblioteken och bibliotekarierna. Bibliotekets kulturupplevelse för barnen på fritiden, som bör bygga på frivillighet, kravlöshet, trygghet och upplevelse, i förhållande till skolan som har mål och läroplaner att ta hänsyn till, kan ge att bibliotekarien på kombinerade skol- och folkbibliotek har olika värdegrunder att förhålla sig till¹.

Som jag tidigare beskrivit (se avsnitt 1 Inledning) började bibliotekariernas i kommun XXX diskussioner med förändring av arbetsuppgifter och förhållande till skolorna, men mynnade ut i diskussioner om yrkeskompetens, hur de såg på bibliotekariearbetet och hur de önskade att mötet med barnen skulle vara på skoltid och fritid. Diskussionen försökte ringa in vad det i grunden innebär att vara barnbibliotekarie, vilket också kan ses som ett försök att ringa in barnbibliotekariens yrkesidentitet. Tidigare forskning (se avsnitt 2 Tidigare forskning i denna uppsats) har visat att barnbibliotekarierna förknippar sitt arbete och mötet med barnen med ledord som frihet och läslust. Med detta som bakgrund anser jag det intressant att undersöka vad eller om något händer med yrkesidentiteten hos bibliotekarier vid kombinerade folk- och skolbibliotek när arbetet med skolorna formaliseras. Då de nya lagarna ger nya förutsättningar för den

¹ Intervju med bibliotekschefen i XXX kommun, 20131126.

kombinerade folk- och skolbibliotekarien att förhålla sig till, kan detta i sin tur både genom praktisk operationalisering och genom problematisering av hur bibliotekarien ser på sitt arbete påverka hur bibliotekarien ser på sin yrkesidentitet. Detta ger ett intressant nytt perspektiv till den forskning som redan finns om bibliotekariens yrkesidentitet i allmänhet och den kombinerade bibliotekariens yrkesidentitet i synnerhet. Min förhoppning är att denna uppsats kan bidra till ny kunskap om hur bibliotekarier på kombinerade folk- och skolbibliotek ser på sin yrkesidentitet efter de nya lagarna trätt i kraft.

1.3 Syfte och frågeställningar

Genom de nya lagarna har det skett en förändring av de ramar som bibliotekarierna på kombinerade folk- och skolbibliotek arbetar efter, vilket i sin tur kan påverka yrkesidentiteten. Syftet med denna undersökning är att nå ny kunskap om hur bibliotekarier på kombinerade folk- och skolbibliotek ser på sin yrkesidentitet.

Följande frågeställningar har utarbetats för att belysa syftet:

- Hur ser bibliotekarierna på sin yrkesidentitet som skolbibliotekarie?
- Hur ser bibliotekarierna på sin yrkesidentitet som folkbibliotekarie?
- Hur ser bibliotekarierna på samarbetet med lärare och deltagande i skolans verksamhet som kombinerad skol- och folkbibliotekarie?

1.4 Definitioner

Yrkesidentitet. Jag har använt begreppet *yrkesidentitet* i samma betydelse som Ørom och Schreiber i sin redogörelse för bibliotekariens yrkesidentitet som uttryck för bibliotekarieprofessionens självförståelse. Bibliotekariens yrkesidentitet kan vidare innehålla flera identiteter samtidigt (Schreiber 2006, s. 18). För vidare utveckling av min syn på bibliotekariens yrkesidentitet se avsnitt 3.2 Yrkesidentiteter.

Kombinerade skol- och folkbibliotek. Jag har använt definitionen *kombinerade skol- och folkbibliotek* med utgångspunkt i hur Louise Limberg och Anna Hampson Lundh använder densamma i *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap* (2013). Limberg och Hampson Lundh föredrar den beskrivande benämningen kombinerade bibliotek för att det inte ska ske en sammanbladning med analyser av i vilken grad och hur ett bibliotek har blivit integrerat med skolan och ”används i undervisningen som stöd för elevernas lärande” (Limberg & Lundh 2013, s. 17).

2. Tidigare forskning

Som en introduktion till forskning som behandlar yrkesidentiteten hos bibliotekarierna som arbetar vid kombinerade folk- och skolbibliotek har jag tagit del av den aktuella svenska skolbiblioteksdebatten, bibliotekslagen (SFS 2013:801) och skolbibliotekslagen (SFS 2010:800), samt material och rapporter från Kungliga biblioteket och Skolinspektionen, vilka behandlar skolbibliotek och kombinerade skol- och folkbibliotek, som redovisats i avsnittet Bakgrund 1.1. Vidare har jag för att få en översikt över tidigare forskning sökt i bibliotekskataloger, ämnesdatabaser, gått igenom bibliotekshyllor, fått tips från bibliotekariestudenter och handledare, läst magister- och kandidatuppsatser, gjort internetsökningar och sökt vidare efter litteratur i referenslistor i texter jag funnit relevanta för uppsatsen. Detta har gett en grund för att förstå olika aspekter av och urskilja tongivande forskare och projekt inom området. Jag vill i denna genomgång av tidigare forskning täcka in aspekterna yrkesidentitet för bibliotekarierna, samarbete mellan bibliotekarierna och andra professioner, samt redogöra för barnbibliotekariernas arbete på skolbibliotek, folkbibliotek och kombinerade skol- och folkbibliotek och har därför tagit med de verk som varit mest relevanta och intressanta för min undersökning. Dock går de olika aspekterna ofta in i och tangerar varandra, vilket blir uppenbart i litteraturgenomgången nedan, och som jag anser vara visande för komplexiteten i yrkesidentiteten och hur olika faktorer bidrar till dess helhet. Jag har valt att dela in litteraturen i delavsnitten efter var jag tycker tyngdpunkten i dess innehåll ligger.

2.1 Bibliotekariernas yrkesidentitet

Sara Malm (2010) har i kandidatuppsatsen *Kulturförmedlare och pedagog? Yrkesroller och yrkesidentiteter på integrerade folk- och gymnasiebibliotek* undersökt yrkesidentiteten hos fyra bibliotekarierna vid integrerade folk- och gymnasiebibliotek. Malm har i uppsatsen gjort en indelning av yrkesroller och yrkesidentitet, med roller som något bibliotekarierna gör medan identitet är något som går djupare och kan innehålla olika yrkesroller (s. 2). Som tidigare tagits upp under avsnittet Definitioner 1.4 använder jag mig av en annan syn på yrkesidentitet. Hon använder som teori sig av Anders Øroms artikel *Bibliotekarieidentiteter, förmedlingsarbete och arbetsorganisation* (1993), där han ser på yrkesidentitet som bibliotekariernas självförståelse om hur de individuellt och kollektivt ser på sig själva och arbetet (Malm 2010, s. 11f.). Malm tar upp Øroms sex yrkesidentiteter, samt av ytterligare en yrkesidentitet, som Trine Schreiber i kapitlet *Bibliotekarprofessionen siden 1960'erne* i antologin *Bibliotekarierna: En profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi* lägger till Øroms tidigare (Malm 2010, s. 11f.). Malms slutsats är att bibliotekarierna främst betonar sig åt två yrkesidentiteter, den undervisande bibliotekarierna och den traditionella kulturförmedlande bibliotekarierna, som samarbetar och berikar varandra och att det finns en antydning till en tredje, mer splittrad identitet.

I denna uppsats kommer Øroms yrkesidentiteter *kulturförmedlaridentiteten*, *ämnesreferentidentiteten*, *dokumentalistidentiteten*, *socialarbetaridentiteten*, *informationsorganisatörsidentiteten*, *informationsförmedlaridentiteten* och Schreibers *upplevelseförmedlande identitet* för bibliotekarierna att användas som teori i kombination med Beth Junckers *kultursektor med autoteliska kulturer* och *utbildningssektor med instrumentella kulturer*, vilka beskrivs i kapitlet *Barns bibliotek – nya villkor, nya utmaningar, nya*

teorier, nya begrepp i *Barnet, platsen, tiden: Teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld* (2010). Dessa begrepp kommer att behandlas mer ingående under avsnitt Teori (3).

Mette Landgren har i magisteruppsatsen *Bibliotekariers yrkesroll på integrerade bibliotek: undersökning av bibliotekariers uppfattningar inom integrerade folk- och skolbibliotek* undersökt hur bibliotekarierna på kombinerade skol- och folkbibliotek ser på sin professionella yrkesroll (Landgren 2007, s. 4). Hon definierar yrkesroll som ”hur en person uppfattar sin egen roll, personens egna attityder och förhoppningar på rollen”. Yttre företeelser på arbetsplatsen påverkar yrkesrollen och även vad andra har för förväntningar på yrkesrollen (Landgren 2007, s. 6). När Landgren under kapitlet Yrkesroll (3.1) redogör för forskning som behandlar yrkesroller, däribland inräknat yrkesidentiteter (Øroms forskning tas upp på s. 16f.), ger hon begreppet yrkesroll en vidare betydelse än Sara Malm. Landgren gjorde åtta kvalitativa intervjuer med bibliotekarierna på kombinerade skol- och folkbibliotek (Landgren 2007, s. 4). Hon fann att bibliotekariernas roll på kombinerade bibliotek kunde kännas splittrad och stressig, då det var så mycket som skulle täckas in i tjänsten, samtidigt som bibliotekarierna trivdes bra på sina arbetsplatser och med sina tjänster. Bibliotekarierna genomförde samarbeten med andra yrkesgrupper, vilket gav att de inte kunde hänge sig helt åt en yrkesroll. De informella mötena mellan skolpersonal och bibliotekarie var viktiga för skolbiblioteksverksamheten, då det kan vara svårt att få till stånd ett formellt möte. Yrkesrollen påverkas och förändras då bibliotekarierna arbetar i ett integrerat skol- och folkbibliotek, då de måste ikläda sig två professionella roller samtidigt. Landgren frågar sig om de två yrkesrollerna kommer att växa samman till en yrkesroll i framtiden, och betonar vikten av att värna om yrkesrollernas olikhet, då dessa sedan kan tas tillvara i samarbeten och ge en gemenskapskänsla för de olika yrkesområdena (Landgren 2007, s. 56ff.). Landgren framhåller även vikten av att avtal skrivs mellan skola, skolbibliotek och folkbibliotek för att definiera bibliotekariernas arbetsuppgifter och roller för då ”klargörs också folkbibliotekariernas och skolbibliotekariernas olikheter så att även deras särarter respekteras såväl som likheterna förenar” (Landgren 2007, s. 60).

Biblioteken, bibliotekarierna och professionen, en rapport från fyra nordiska länder är en rapport av Peter Almerud (2000) där bibliotekariernas bild av sin arbetsplats och sitt yrke behandlas utifrån enkätsvar som samlats in från medlemmar i bibliotekarietjänsten i Norden. Bibliotekarierna i Sverige hade ofta dubbel utbildning och var fjärde bibliotekarie arbetade inom ett annat yrke innan de valde att utbilda sig till bibliotekarie och var femte har utbildat sig till ett annat yrke innan de blev bibliotekarierna. De flesta har dock gått direkt från gymnasiet till universitetet där de valt bibliotekarieutbildningen (Almerud 2000, s. 40f.). Skolbibliotekarierna i undersökningen, till vilka även bibliotekarierna vid kombinerade skol- och folkbibliotek räknas, trivs med sitt omväxlande arbete, samtidigt som de känner sig splittrade då ”man gör allt på en gång”. Informationssökning, kontakt med elever och skönlitteraturen värderas högt (Almerud 2000, s. 50). De flesta skolbibliotekarierna tycker att de har en roll i utbildningssystemet och att omgivningen är välvilligt inställd. Dock hade skolbibliotekarierna gärna velat att deras kompetens och resurser utnyttjades ännu mer i skolan. Bibliotekarierna anser det vara viktigt med ett ökat samarbete med likartade bibliotek och att få bort klyftan mellan olika typer av bibliotek. Samtidigt efterlyses en klarare definition av skolbibliotekariernas rollen (Almerud 2000, s. 51ff.). En bibliotekarie från ett kombinerat folk- och skolbibliotek beskriver sin yrkesroll på detta vis (Almerud 2000, s. 53):

När jag försöker sammanfatta min yrkesroll är det närmast termen diversearbete som faller mig in. Jag ska vara bevandrad i litteraturen, följa med i nytugivning, läsa in mig på barn- och ungdomsböcker, vara pedagog, ha enorm social kompetens, vara en baddare på informationssökning, kunna fixa praktiska problem med datorerna, planera verksamheten, sköta alla rutinjobb osv. Det är i och för sig otroligt stimulerande att få möta människan i alla hennes olika biblioteksfaser men bristen på fördjupning börjar kännas besvärande. Att hela tiden veta att det här skulle vara roligt att gå vidare med och så kommer inte resurserna att komma finnas.

De flesta av skolbibliotekarierna anger att de saknar pedagogik i sin grundutbildning. Annars är tilliten till den egna yrkeskompetensen stor. De framhåller även att de dels möter alla barn, dels möter barnen under flera år och med ett annat förhållningssätt än annan skolpersonal (Almerud 2000, s. 53).

I detta avsnitt har jag tagit upp verk som på olika sätt belyser yrkesidentiteten hos bibliotekarier. Malms (2010) kandidatuppsats och Landgrens (2007) magisteruppsats behandlar båda yrkesidentiteten hos bibliotekarier vid kombinerade skol- och folkbibliotek innan den nya skollagen trädde i kraft, och tar även upp samarbeten med lärare och yrkesidentitetens splittring, vilket gör dem relevanta även för min undersökning. Då Malm använder Ørom och Schreibers yrkesidentiteter som teoretiskt ramverk har jag valt att kort presentera dem i detta avsnitt i förhållande till hur de kommer att användas i min undersökning som teori, för att inte de ska blandas ihop med Malms uppsats. Almeruds (2000) rapport är något äldre, men ger en god överblick av bibliotekariens egen bild av biblioteket och bibliotekarierykets, vilket kommer användas för att förstå bakgrunden till de intervjuade bibliotekarierna och deras tjänster, vilket i sin tur kan påverka yrkesidentiteten.

2.2 Samarbete mellan bibliotekarier och andra professioner

Lena Folkesson är forskare vid Göteborgs universitet vid Institutionen för pedagogik och didaktik. I kapitlet *Samspel mellan lärare och bibliotekspersonal* (2007) som ingår i *Textflytt och sök slump: informationssökning via skolbibliotek* har hon med utgångspunkt i forskningsprojektet *Lärande via skolbibliotek* (LÄSK 2001-2003) sett på aspekter av samspelet mellan lärare och bibliotekspersonal. Samarbetet kan variera från att bibliotekarien är en kontinuerlig del av arbetslag och planering, till det mer vanligt förekommande sporadiska, informella initiativ till samarbete som tas då lärarna är på klassbesök på biblioteket (Folkesson 2007, s. 72f.). Samarbetet har tre dimensioner, maktdimensionen, legitimitetsdimensionen och yrkesdimensionen. Legitimitetsdimensionen innebär en *formell legitimitet*, det vill säga utbildning och anställning och en *reell legitimitet*, det vill säga hur yrkeskompetensen synliggörs för andra yrkesgrupper för bibliotekarien i samarbetet. Yrkesdimensionen kan indelas i två delar: yrkesidentiteten och yrkeskulturen. Yrkeskulturen skapas genom formella yrkesutbildningar som ger specialkompetenser. Även lagar och avtal, och kunskaper och handlingsmönster som finns på en arbetsplats, kan påverka yrkeskulturen. Yrkesidentiteten påverkas delvis av yrkeskulturen, då utbildningen och yrkestraditionen är en del av individens verklighet, samtidigt som yrkesidentiteten bygger på individers ställningstaganden och tolkningar av yrket. Yrkesidentitet hör samman med en individs identitet och kan innebära en placering och tillhörighetskänsla av en social grupp individen vill tillhöra. Folkesson tar även upp yrkesroller som det som kommer utifrån individen och som kan tilldelas eller påtvingas individen (Folkesson 2007, s. 78ff.). Folkesson visar på maktaspekten i samarbetet mellan lärare och bibliotekspersonal, som kan vara antingen

symmetriskt då det sker mellan jämlika och jämbördiga parter som inser varandras yrkeskompetens eller *asymmetriskt*, då yrkeskompetenserna inte tas tillvara (Folkesson 2007, s. 74). Vidare finns det enligt Folkesson en outtalad förväntning från andra och den biblioteksansvarige, ofta grundad i tradition, om vad hen kan göra för biblioteket och vad som ingår i arbetsuppgifterna. Folkesson hävdar att "[f]örväntningar på bibliotekets funktion och bibliotekariens roll från lärarnas sida, verkar grundas, förutom i för givet tagna föreställningar om vad ett bibliotek "är" och vad en bibliotekarie "gör", också i en bristande kunskap om bibliotekariekompetensen" (Folkesson 2007, s. 75). Samspelet mellan lärare och bibliotekspersonal anser Folkesson vara handlingsinriktat, det vill säga att man i samarbetet vet vad som ska göras utan att behöva koppla samman verksamheternas syften och mål. Folkesson anser att det skulle behövas att lärare och bibliotekspersonal ser, definierar och respekterar varandras yrkeskompetenser för att kunna ta tillvara på både dess likheter och skillnader. För att en utveckling av skolbiblioteksverksamheten som en pedagogisk resurs ska kunna träda i kraft behövs en pedagogisk diskussion (Folkesson 2007, s. 78).

I Frida Stenströms kandidatuppsats "*Man försöker haka på något*": om gymnasiebibliotekariers professionsroll i arbetet med elevers läsförståelse och deras roll i skolans pedagogiska verksamhet (2014) behandlas hur skolbibliotekarier på gymnasiebibliotek ser på sin profession och legitimitet (se även Folkesson ovan) och jurisdiktion i sin yrkesroll och i förhållande till lärare. Stenström genomförde kvalitativa intervjuer med fyra gymnasiebibliotekarier för att se på hur skolbibliotekarierna beskriver sitt arbete med läsutveckling, läsförståelse och delaktighet i den pedagogiska verksamheten (Stenström 2014, s. 4f.). Som teori använde sig Stenström av Andrew Abbotts jurisdiktionsbegrepp, samt begreppen *reell* och *formell legitimitet*. Stenström fann att alla fyra bibliotekarierna hade ett emancipatoriskt arbetssätt. Delaktigheten i den pedagogiska verksamheten och samarbete med lärarna fungerade för några av bibliotekarierna, medan andra hade svårt att vara delaktiga, vilket enligt Stenström kan bero på tidbrist och ett stressat arbetsklimat. Samtliga bibliotekarier hade velat arbeta mer med informationssökning och källkritik, vilket hade kunnat öka delaktigheten. Bibliotekarierna hade inte någon egentlig jurisdiktion, vilket innebär ett monopol på sitt yrkesområde, utan samarbetade jämsides med lärarna utan att hamna i en konkurrenssituation. Snarare var bibliotekarierna beroende av de andra yrkesgruppernas villighet till att acceptera deras förslag om samarbete. Bibliotekarierna hade både formell legitimitet, genom utbildning och anställning, och reell legitimitet, genom att de lyckats synliggöra sin yrkeskompetens för andra yrkesgrupper (Stenström 2014, s. 32 f.).

Barbro Johansson, docent i etnologi vid Göteborgs universitet, tar i kapitlet Barnbibliotekariers och forskares barnperspektiv (2010) i forskningsantologin *Barnet, platsen, tiden: teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld* upp forskningsprojekt som bedrivs i skolmiljö och samarbeten mellan bibliotekarier och andra professioner. Johansson (2010, s. 29, 33f.) berättar att hon i projektet MVG uppfattade en dubbelhet i förhållandet till skolan och dess relation till biblioteksverksamheten. Hon följde barnbibliotekarier i projektet MVG vilket redovisades i *Driftiga bibliotekarier och läsglada barn: en studie av metodutvecklingsprojektet MVG* (2009), där det söktes hitta nya former för läsfrämjande, öka intresset för läsning bland barn och ungdomar och förbättra barnbibliotekens läsfrämjande verksamhet, ofta i samarbete med andra yrkesprofessioner. Hon fann att bibliotekarierna såg det positivt att de nådde alla barn i området genom skolan och att både skola och bibliotek ansåg att barn och ungdomar behövde öva sina läs- och informationssökningskompetenser, men att bibliotekarierna

kunde känna att deras värderingar kom i konflikt med lärarnas och att de kunde känna sig styrda av skolan (Johansson 2009, s. 56f.). Johansson framhåller bibliotekariernas syn på läsning som har ett värde i sig och biblioteket som en trygg och kravlös plats för barnen, eller som en av informanterna uttrycker det: ”biblioteket ska ge trygghet, ett ställe dit man kan komma som man vill, vara den man är, där man har alla möjligheter att bara läsa, bara vara, en sorts fristad” (Johansson 2009, s. 50f.). Johansson för resonemanget vidare i antologikapitlet och ser det lustfyllda lärandet som en del av bibliotekarieidentiteten och att det är barnen som har bibliotekariens lojalitet och talar inte om för dem ”vad eller hur det ska läsa” (Johansson 2010, s. 34f.).

I detta avsnitt redovisas verk som är relevanta för min undersökning då de behandlar bibliotekariers samarbete med lärare. Samarbetet belyses av de olika författarna utifrån aspekter som arbete med läslust och läsförståelse, yrkeskompetens, yrkesidentitet, skillnader mellan skola och bibliotek och bibliotekens uppgift gentemot barnen, vilka alla är faktorer som kan spela in för hur bibliotekarier vid kombinerade folk- och skol - bibliotek ser på sin yrkesidentitet.

5.3 Folk, - skol- och kombinerade bibliotek för barnen

Louise Limberg, senior professor vid Bibliotekshögskolan i Borås, visar i artikeln Vad är det för skillnad mellan barnbibliotek och skolbibliotek? (Limberg 1992) publicerad i *Barn & Kultur*, att det finns en tradition med rötter i 1800-talets Sverige för olika former av samarbeten i verksamheten mellan barn- och folkbibliotek, vilket lett till en ”historisk förvirring” av särdragen i barnbiblioteks- och skolbiblioteksverksamheten (Limberg 1992, s. 6f.). Barnbibliotekariernas attityd har varit och är att de vill inspirera till läslust och de markerar ofta att de inte är en lärare i förhållande till barnen och är måna om sin roll som hör folkbiblioteket till med frihet som ledord. Limberg ifrågasätter rimligheten i detta förhållningssätt som skolbibliotekarie i relation till barnen som elever (Limberg 1992, s. 6f.). Hon gör en analys av skillnaderna mellan de båda biblioteksformerna utifrån aspekterna målgrupp, användare, arbetsmetoder, mediebestånd, lagstiftning, mål, funktioner, lokaler, huvudman och status/organisation (jfr Junckers utbildningssektor och kultursektor). Hon finner att det finns ”en motsättning mellan frihet och individorientering i folkbiblioteket mot styrning och grupporientering i skolan” (Limberg 1992, s. 8). Metoderna för att erbjuda och arbeta med kultur, kunskap och information, som båda biblioteksformerna har med i sina måldokument, borde enligt Limberg vara olika, då folkbibliotekens verksamhet är frivillighets- och individbaserad, medan skolans verksamhet bygger på måluppfyllelse av kursplanerna, att barnen kommer till biblioteket i grupp, och att kunskaper, färdigheter och värderingar ska ges eleverna. Limberg belyser även de kombinerade bibliotekens situation, som ”måste ... inrikta arbetet mer än tidigare på den dubbla funktionen som skolbibliotek *och* folkbibliotek” (Limberg 1992, s. 8). För att bedriva respektive biblioteksverksamhet på bästa sätt bör hänsyn tas till deras krav och behov och vidare profilering av dess skillnader behövs för att utveckla samarbeten mellan barn- och skolbibliotek (Limberg 1992, s. 8).

I nöd och lust: En metodutredning om integrerade folk- och skolbibliotek (1991) är en rapport från kulturrådet som var en del i att utveckla och förbättra kombinerade biblioteks metoder. I den avslutande diskussionen visas problematiken med hur de kombinerade biblioteken ofta används mest som skolbibliotek, men finansieras och

sköts som folkbibliotek. Mål för verksamheterna, tydlig ansvarsfördelning och handlingsprogram efterfrågas för att verksamheten ska kunna möta både behoven för skolan och allmänheten (1991 [avslutningen ej paginerad]). Detta kan sättas i förhållande till hur skolbibliotekssituationen ser ut 24 år senare i kapitlet Vad kännetecknar ett folkbibliotek? i *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap: en forskningsantologi* (Limberg & Hampson Lundh 2013), där skolbibliotekens ställning med plats i både skol- och bibliotekslag ses som en möjlighet till att ”skapa mer gynnsamma villkor än vi haft tidigare i historien för förhandlingar om skolbibliotek på olika nivåer inom skolan, i kommunen inom olika politiska områden...” (Limberg & Hampson Lundh 2013, s. 37f.).

Studier av barn- och ungdomsbibliotek: en kunskapsöversikt (Rydsjö, Kerstin & Elf, AnnaCarin (red.) 2007) är en kunskapsöversikt över barn- och ungdomsbiblioteks-forskning från 1990-talet och framåt med inriktning mot folkbibliotek i Sverige, men även med delar mot övriga nordiska länder, Storbritannien och USA. Rydsjö och Elf finner att det finns mycket lite forskning på högre nivå inom området, och översikten byggs därför främst på magisteruppsatser, undersökningar och rapporter. Rydsjö och Elf framhåller att ”barnbiblioteket är en del av folkbiblioteket och folkbiblioteket vänder sig till alla i ett samhälle” och att grundidén för ett folkbibliotek är att det ska vara tillgängligt för alla, ge information och kulturupplevelser, stimulera läslust samt vara en bas för den som vill skapa egen kunskap (Rydsjö & Elf 2007, s. 24). Trots att barnet ofta besöker biblioteket i grupp genom skola eller förskola är mötet med det enskilda barnet kärnan i folkbibliotekariens arbete. Då inte alla barn naturligt kommer till biblioteket eller inte uppskattar högläsning eller bokprat är bibliotekariens yrkeskompetens extra viktig för att kunna hitta rätt bok till varje barn, men även för att kunna erbjuda och visa barnet på bibliotekets andra möjligheter, aktiviteter och verksamheter (Rydsjö & Elf 2007, s. 25). Rydsjö och Elf framhåller, efter de undersökningar som gått igenom om kombinerade skol- och folkbibliotek, vikten av bibliotekariens ”attityd till och bemötande av barnet” som avgörande för barnets möjligheter att söka information, upplevelser och kunskaper, snarare än organisationsformen och om barnet är på biblioteket på skoltid eller fritid (Rydsjö & Elf 2007, s. 26f.). På temat läslust behandlas hur Amira Sofie Sandin i sin magisteruppsats *Läslust – en brännande känsla i magen: en studie av 9-12-åringarsupplevelser och uppfattningar av läslust* (2004) finner två former av läslust: *villighet att läsa*, som innebär att boken är något som barnet kan tänka sig läsa men lika gärna överge om något intressantare dyker upp, och *vilja att läsa*, som innebär att vilja kommer inifrån och bygger på ett genuint intresse och kan inrikta sig på både läsning i allmänhet och på att få läsa en viss bok. Barnen fann att det var lättare att koncentrera sig på böcker som var bra och att det i skolan var svårare att leva sig in i historien, vilket Sandin ser som att kravet på prestation påverkar läsoplevelsen (Rydsjö & Elf 2007, s. 125f.). Rydsjö och Elf finner i analysen av de texter som behandlat bibliotekariens samarbete med och förhållande till andra professioner att bibliotekarien är ”reaktiv snarare än proaktiv” genom att svara mot efterfrågan, oftast vad gäller bokprat, än att själva ta initiativ till ”utvecklingsprojekt eller nya läsfrämjande metoder” och att bibliotekarien i relation till skolan hävdar och därmed skulle kunna ”nyttiggöra” sin yrkeskompetens (Rydsjö & Elf 2007, s. 170f.).

Barnet, platsen, tiden: teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld (Rydsjö, Kerstin, Hultgren, Frances & Limberg, Louise (red.) (2010) är en uppföljning av *Studier av barn och ungdomsbibliotek* (se ovan). *Barnet, platsen, tiden* är dock en antologi med texter av forskare inom områden som alla berör barnbibliotek. Jag har för denna uppsats

tittat närmare på Barbro Johanssons kapitel Barnbibliotekariers och forskares barnperspektiv (som hittas under avsnitt 2.2), Anna Lundhs kapitel Fråga, finna, formulera, förstå – yngre elevers lärande med hjälp av IKT i skola och bibliotek, samt Beth Junckers kapitel Barns bibliotek – nya villkor, nya utmaningar, nya teorier, nya begrepp vilket redogörs för i avsnitt Teori (3).

I kapitlet Fråga, finna, formulera förstå – yngre elevers lärande med hjälp av IKT i skola och bibliotek tar Anna Hampson Lundh (2010) upp hur införandet av informations- teknik- och kommunikationsteknik (IKT) ställer höga krav redan i unga skolår på eleverna (Hampson Lundh 2010, s. 137):

Utöver att lära sig att avkoda text på ett eller flera språk, lära sig att stava och formulera sig med hjälp av skriftspråk behöver de exempelvis att lära att fundera över vem står bakom en viss text och varför den har publicerats; de behöver lära sig att hitta texter och använda dem för att lösa olika typer av uppgifter; de behöver lära sig att läsa olika typer av texter och de behöver lära sig att själva uttrycka sig på olika sätt i olika sammanhang.

Hampson Lundh hävdar att informationssökning och informationsanvändning är en del av dagens läs- och skrivkunnighet och att en av grundskolans uppgifter är att förbereda barn och ungdomar för det samhälle de sedan ska arbeta i, varav IKT ”är en nödvändig och självklar del” (Hampson Lundh 2010, s. 133f.). Hampson Lundh framhåller att barnbibliotekarien kan möta barn i en lärandesituation, både på och efter skoltid, där de yngre barnen inte ser skillnaderna mellan bibliotekstyperna då de ska lösa sin uppgift. Barnbibliotekarien och skolbibliotekarien har då en viktig funktion i att stödja barnen i att ”förstå och kanske även problematisera” informationssökning och informationsanvändning som elev. Grundskolan, barnbiblioteken och skolbiblioteken bör börja arbeta med IKT med barnen redan i tidig ålder då kunskap om ”att hitta, bedöma, välja, läsa, förstå använda, kritiskt granska och själva producera texter” inte löser sig automatiskt då barnen blir äldre (Hampson Lundh 2010, s. 143ff.).

Mats Dolatkah (2013) behandlar i kapitlet Skolbibliotek och läsfrämjande: tre problemområden i *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap: en forskningsantologi* (Limberg & Hampson Lundh, 2013) forskning avseende barns och ungas läsning i förhållande till skolbiblioteket. Dolatkah använder sig av begreppet *litteraciteter*, som med hans definition innebär ”de tekniska, interpretiva, symboliska och ofta sociala förmågor som behövs för att använda ett medium såsom en bok eller ett spel och göra en meningsfull tolkning av det” (Dolatkah 2013, s. 115). De tre problemområdena tar upp hur nya tekniker och medieformer kan påverka litteracitet och läsning, hur läsningens villkor ser olika ut för olika sociala grupper och förhållandet mellan frihet och krav i läsfrämjande verksamhet som skolbiblioteken bör förhålla sig till. Jag kommer att redogöra närmare för det sistnämnda problemområdet. Enligt Dolatkah finns det ett samband mellan god läsförmåga och läslust och ”möjligheten att själv bestämma över sin läsning, inte minst vad som ska läsas” (Dolatkah 2013, s. 126). Då läsfrämjande arbete förknippas med Free Voluntary Reeding (FVR), kan det vara problematiskt att bedriva läsfrämjande arbete i skolan och i projekt som förknippas med prestation och krav (Dolatkah 2013, s. 126ff.). En ytterligare aspekt som kan skapa friktion i barnens känsla av valmöjligheter i läsning och användning av barnbiblioteket är att barn själva kan begränsa sina aktiviteter och möjligheter i biblioteket efter de föreställningar som har förmedlats dem från vuxna om vad som kan och får göras på biblioteket (Dolatkah 2013, s. 129). Dolatkah menar dock att det i skolbibliotekens

läsfrämjande roll, med en spänning mellan frihet och krav, ges möjlighet att väcka läslust och drivkraft hos läsovilliga barn som genom skolan har fått kontakt med läsfrämjande verksamhet på biblioteket (Dolatkhah 2013, s. 127).

De presenterade studierna i detta avsnitt ger olika aspekter på vad skol- folk och kombinerade biblioteks uppgifter bör vara i förhållande till barnen. Dessa aspekter ger mig, tillsammans med teorin, en utgångspunkt för att reflektera över de olika biblioteksformerna och då också bibliotekariens arbete i dem, vilket kan ha en påverkan på bibliotekariernas yrkesidentitet.

3. Teori

För att komma åt komplexiteten i den kombinerade skol- och folkbibliotekariens yrkesidentitet kommer jag att utgå från dels Beth Junckers uppdelning av *kultursektorn* med sina *autoteliska kulturer* i och *utbildningssektorn* med sina *instrumentella kulturer*, dels Anders Øroms och Trine Schreibers *yrkesidentiteter*. Ørom och Schreiber kommer att användas som analysverktyg för att fånga upp de olika teman gällande identiteter som bibliotekarierna uttrycker implicit eller explicit i intervjuerna, medan Junckers begrepp används för att se på hur situationen ser ut för barns bibliotek idag och om dess folkbibliotek positionerade i kultursektorn och dess skolbibliotek positionerade i utbildningssektorn har påverkan på biblioteksformernas professionella kulturer, och om detta i sin tur påverkar den kombinerade bibliotekariens yrkesidentitet.

3.1 Barns bibliotek – kultursektor och utbildningssektor

Beth Juncker, som är professor i barnkultur vid Köpenhamns universitet, behandlar i kapitlet *Barns bibliotek – nya villkor, nya utmaningar, nya begrepp från antologin *Barnet, platsen, tiden* (2010)* barns bibliotek och de nya utmaningar de står inför. Citatet nedan visar Junckers syn på barnbiblioteken i dagens bibliotekslandskap (Juncker 2010, s. 241f.):

De samhällseliga faktorer som utmanar dagens barn- och skolbibliotek är i huvudsak de samma. Ny teknologi, nya medier, nya vägar till upplevelse, upplysning, kunskap och estetisk erfarenhet ska integreras och därmed förnya såväl pedagogiken som undervisningen och kulturförmedlingen. Svaren på utmaningarna är i gengäld inte de samma.

Juncker framhåller att barn och ungdomar går till folkbiblioteken för att tillgodose sina egna intressen, upplevelsebehov, för att skaffa sig egen kunskap och upplysning och egna intresse- och tolkningsgemenskaper. Personliga intressen, frivillighet och fritid är ledord som hör samman med folk- och barnbiblioteken. Till skolbiblioteket går barn och ungdomar som elever tillsammans med andra klasskamrater (kollektivt) och är styrda av de förutsättningar som gäller i skolan. Skoltid, undervisningsplikt och utveckling av ämneskunskap är ledorden för skolbiblioteken. Därmed finns det en uppdelning mellan de två olika biblioteksformerna med varsin sektor i samhället: *kultursektorn* och *utbildningssektorn* (Juncker 2010, s. 242f.). När Juncker för sitt resonemang till det yttersta ”är barnbiblioteken barnens, skolbiblioteken skolans” (Juncker, 2010, s. 242). Då de olika biblioteksformerna tillhör olika sektorer i samhället, har de olika kulturbegrepp att förhålla sig till och befolkas av olika kulturer. Kultursektorns och utbildningssektorns kulturer och dess kulturbegrepp har sedan stor påverkan på biblioteksformernas professionella kulturer. Juncker menar att bibliotek idag har två professionella profiler:

-*Kultursektorn* som inriktar sig på kulturteori, estetiska och antropologiska begrepp och filosofier och är sammansatt av olika typer av *autoteliska kulturer* (=att ha ett syfte i sig själv²). Upplevelse, kunskap, lärande utifrån det personliga perspektivet är grunden för kultursektorn (Juncker 2010, s. 243ff.).

-*Utbildningssektorn* som inriktar sig på pedagogisk filosofi, pedagogisk- psykologiska utvecklingsteorier, pedagogiska och didaktiska begrepp och är sammansatt av *instrumentella kulturer*. Samhällets behov av kompetent arbetskraft är grunden för utbildningssektorn (Juncker 2010 s. 243ff.).

Juncker hävdar att det nya upplevelse- och kunskapssamhället sätter upplevelsen i främsta rummet för att få insikt och kunskap, vilket kommer att kräva nytt tänk både i kulturförmedling och i undervisning. En förutsättning för att kunna förnya sektorerna och utveckla samarbeten dem emellan är att definiera dess professionella skillnader (Juncker 2010, s. 266f.). Om skillnaderna i de professionella profilerna respekteras kan de ”stödja och komplettera varandra i förhållande till barn och barns kultur” (Juncker 2010, s. 267).

Juncker (2010, s. 267) definierar verksamheterna i en tabell med barnet i mitten och med utgångspunkter från kultursektorn och utbildningssektorn. Denna uppdelning visar tydligt Junckers syn på de lika biblioteksformernas utformning och uppdrag:

-*Kultursektorns grundval* är: lek och estetiska teorier och begrepp, folkbibliotek, barnbibliotek, fritid, autoteliska kulturer, litteratur, teater, film, musik, medier, bilder som upplevelse och utmaning, nuet, barn som beings, upplevelsevägar till sinnlig kunskap och estetisk erfarenhet, lärande för att kunna odla intressen för att kunna delta, och kulturell dynamik.

-*Utbildningssektorns grundval* är: ämnespedagogiska, utvecklingspsykologiska och didaktiska teorier och begrepp, grundskola, skolbibliotek, skoltid, instrumentella kulturer, litteratur, teater, film, musik, bilder, medier som ämne och undervisningsmaterial, framtiden, elever som becomings, upplevelseingång till undervisningslust, vägar till kognitiv kunskap och analytisk, kritisk erfarenhet, lärande styrt av samhälleliga och arbetsmarknadsmässiga behov och didaktisk dynamik.

3.2 Yrkesidentiteter

Anders Ørom, som var lektor vid Danmarks Biblioteksskole i Aalborg, beskriver i artikeln *Bibliotekarieidentiteter, förmedlingsarbete och arbetsorganisation* (1993) hur utvecklingstendenserna i samhället har påverkat biblioteksvärlden och därigenom biblioteksanställdas yrkesidentiteter och uppfattning av arbetet. Artikeln publicerades i *Biblioteksbladet* redan 1993, men har enligt mig fortfarande aktualitet, då den förhåller sig till utvecklandet av bibliotekarieidentiteter över tid, samtidigt som Schreiber med grund i Øroms artikel kompletterat med ytterligare en bibliotekarieidentitet. Ørom utgår från 1960-talet, då biblioteket och därmed bibliotekarien var inriktad mot att förmedla allmänbildning och det institutionellt erkända vetandet till den vanlige brukaren. Han utskiljer två yrkesidentiteter, som har sin grund i folkbildningstraditionen:

² Att kultur har ett syfte i sig själv är ett ämne för diskussion inom kulturvärlden med olika åsikter, men jag har här valt att följa Junckers begreppsanvändning.

kulturförmedlaridentiteten och ämnesreferentidentiteten. Ur dessa växer sedan fram flera yrkesidentiteter med samhällets förändringar. Ørom presenterar totalt sex bibliotekarieidentiteter:

-*kulturförmedlaridentiteten*, som innefattar dels att värdera ”litteratur och andra uttryck” och dels att kommunicera och förmedla litteratur. För att kunna förmedla detta krävdes kunskap både om mediasamlingen och om dess olika områden. Kulturförmedlaridentiteten inriktar sig på den allmänbildande läsningen genom främst direktförmedling med låntagaren (Ørom 1993, s. 228f.).

-*ämnesreferentidentiteten*, som innefattar kvalificerad kunskapsförmedling, har ett mer specialiserat vetande och inriktar sig på facklitteratur och vetenskaper. Ämnesreferenten kan finnas på både folk- och forskningsbibliotek (Ørom 1993, s. 228f.).

-*dokumentalistidentiteten*, som innefattar kunskaper om system och de metoder och regler som registrerings- och referensarbetet kräver. Dokumentalistidentiteten hör samman med katalogisering, referensarbete, bibliografi och klassifikation. Denna identitet växte fram efter omorganisationerna på biblioteken under 1960-talet, då arbetsuppgifterna blev mer åtskilda (Ørom 1993, s. 229).

-*socialarbetaridentiteten*, som innefattar att finna de sociala och kulturella behoven från vissa grupper i samhället (som kvinnor, barn och arbetarklass) och uppfylla dessa. Uppsökande kulturförmedling, ofta utanför biblioteket, och uppbyggnaden av samlingar för dessa målgrupper är centralt för socialarbetaridentiteten (Ørom 1993, s. 229).

- *informationsorganisatörsidentiteten*, som innefattar att kunna organisera information. Informationsorganisatörsidentiteten hör samman med att ”analysera verksamhets- och institutionsspecifika informationsbehov, organisera informationsförmedling och designa informationssystem” (Ørom 1993, s. 229).

- *informationsförmedlaridentiteten*, som innefattar att inneha teknisk kunskap för att snabbt tillgängliggöra information. För informationsförmedlaridentiteten har det skett en förskjutning från de traditionella bibliotekarievärdena till en mer teknisk orientering (Ørom 1993, s. 229f.).

Ørom diskuterar vidare hur biblioteket, som en del av mediasamhället, konkurrerar med andra aktörer på informationsmarknaden. De elektroniska bildmedierna, som Ørom kallar videosfären, har fört med sig att med sig att biblioteken nu riktar sig till brukare av massmedier. Detta har i sin tur gjort att biblioteken vill göra förmedlingen spännande med ett erbjudande av upplevelser (Ørom 1993, s. 229ff.).

Trine Schreiber bygger sedan vidare på Øroms resonemang. Hon går i kapitlet Bibliotekarprofessionen siden 1960’erne i antologin *Bibliotekarerne: En profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi* igenom bibliotekaryrkets utveckling sedan 1960-talet och lägger till ytterligare en yrkesidentitet till Øroms tidigare (2006 s. 39):

- en *upplevelseförmedlande identitet*, som innefattar hur bibliotekarierna konkurrerar med andra medietjänster om allmänhetens uppmärksamhet utan några innehållsmässiga normer.

Schreiber framhåller att bibliotekarieidentiteten kan rymma flera identiteter samt att hon i sitt kapitel, liksom Ørom, ser på bibliotekarieidentiteten som uttryck för bibliotekarieprofessionens självförståelse. Hon skriver att "identitetsbegreppet betyder det särskilda sätt, man individuellt och kollektivt förstår sig själv och sitt arbete på" (Schreiber 2006, s. 18).

Enligt mig sammanfattar definitionen ovan hur jag förhållit mig till yrkesidentitetsbegreppet i denna uppsats. Genom tidigare forskning om yrkesidentitet och Ørom och Schreibers definitioner av yrkesidentiteten har jag kunnat ringa in vissa faktorer som jag anser påverkar det sätt bibliotekarierna "individuellt och kollektivt förstår sig själv och sitt arbete på" (Schreiber 2006, s. 18). Jag innefattar i den kombinerade folk- och skolbibliotekariens yrkesidentitet flera samverkande faktorer: *yrkestraditionen om vad en bibliotekaries arbetsuppgifter och ledord är* (Johansson 2010, s. 50ff., Limberg 1992, s. 6f.), *bibliotekariens egna ställningstaganden och tolkning av bibliotekarieyrket* (Folkesson 2007, s. 78ff.), *en tillhörighetskänsla till en social grupp* (Folkesson 2007, s. 78ff.), *vad bibliotekarien arbetar med (och inte arbetar med)* (Ørom 1993, s. 288f., Schreiber 2006, s. 39, Juncker 2010, s. 241ff., s. 266f., Limberg 1992, s. 8., *hens utbildning, livs- och yrkeslivserfarenhet* (Almerud 2000, s. 40f., s. 53, Folkesson, 2007, s. 78ff.), *syn på yrkeskompetensen* (Stenström 2014, s. 32f., Folkesson 2007, s. 75, Rydsjö & Elf 2007, s. 25, s. 170f., Landgren 2007, s. 56ff., Almerud 2000, s. 51ff., Johansson 2009, s. 56f., Hampson Lundh 2010, s. 133f.) och *bibliotekariernas syn på och förhållande till barnen* (Johansson 2010, s. 34f., Rydsjö & Elf 2007, s. 25ff., Hampson Lundh 2010 s. 143ff., Dolatkah 2013, s. 129ff.).

4. Metod

I följande avsnitt kommer jag att redogöra för att val av metod, urval, tillvägagångssätt vid datainsamling och hur analys sker av insamlad data.

4.1 Intervjuer

För att på bästa sätt få svar på uppsatsens syfte om hur bibliotekarier vid kombinerade skol- och folkbibliotek och dess tillhörande frågeställningar har jag valt att använda mig av kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer passar som metod i de undersökningar forskaren vill få djupare kunskap om intervjupersonens sätt att förstå världen/forskningsämnet. Forskaren har en intervjumall med frågor indelade efter aspekter i forskningsämnet förberedd inför intervjun, men kan i intervjusituationen ändra ordningen på frågorna, ge förklaringar, ställa följdfrågor och be informanten att utveckla sitt svar (Wildemuth 2009, s. 233).

I kvalitativ forskning är målet att få insikt om ”fenomen som rör personer och situationer i dessa personers verklighet.” Forskaren kan genom den kvalitativa forskningsintervjun få en inblick i informantens livsvärld och forskaren försöker förstå världen ur informantens perspektiv (Dalen 2008, s. 11). Vissa forskare och studenter kan ha en personlig anknytning till sitt ämne. En känslomässig närhet till informanterna eller eget deltagande i projektet kan påverka forskarens tolkningar och förståelse av informantens beskrivning av sin livsvärld. Anknytningen till ämnet kan också ge forskaren chans att få fram svårtillgänglig information (Dalen 2008, s. 12). Forskarens förförståelse av ett ämne innebär uppfattningar och åsikter som redan finns innan undersökningen. Denna förförståelse bär forskaren alltid med sig i undersökningen. Att lyssna och ta emot i undersökningsprocessen är också en form av förförståelse, då forskaren hela tiden tolkar informantens svar, både i intervjusituationen och i informantens svar. Forskarens förförståelse kommer i kombination med den valda teorin/teorierna att influera tolkningen (Dalen 2008, s. 13). Då jag tidigare arbetat som timvikarierande biblioteksassistent på tre av de undersökta kombinerade skol- och folkbiblioteken i kommun XXX har jag en viss förförståelse om verksamheten på dessa bibliotek. Dock ser inte personalen densamma ut som när jag timvikarierade och endast en av bibliotekarierna med kombinerad skol- och folkbibliotekstjänst är kvar på samma tjänst som då (vid det biblioteket vikarierade jag aldrig och bibliotekarien var dessutom mammaledig). Jag anser dock inte att jag är för nära knuten till varken informanterna eller ämnet för att låta det påverka mina upplevelser och tolkningar av i intervjusituationen och analysen av materialet. Det är snarare så att då jag är medveten om min förförståelse har varit extra noggrann med mitt förhållningssätt till undersökningen. Genom att läsa in mig på ämnet och verksamheterna innan intervjuerna har jag skaffat mig ytterligare förförståelse innan själva intervjusituationen. Vidare har jag genom min utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap skaffat mig en bild av bibliotekariens yrkesidentitet.

4.2 Urval

I denna uppsats har jag valt att undersöka bibliotekarier som är anställda av Kulturförvaltningen i kommun XXX och arbetar på kombinerade skol- och folkbibliotek. Kommun XXX är en medelstor stad som ligger i Västsverige. De

kombinerade skol- och folkbiblioteken i den undersökta kommunen gäller för årskurs F-9, vilket blir en naturlig avgränsning i ålder för barnen (för gymnasiebiblioteken är Barn- och ungdomsnämnden huvudman).

I den undersökta kommunen har för 2014 och delvis för 2015 skrivits avtal för de sju bibliotek som har kombinerad skol- och folkbiblioteksverksamhet. Fem av dessa har kommunen valt att kalla integrerade folk- och skolbibliotek, då biblioteket ligger i direkt avslutning till skolan. Fyra av dessa har bibliotekarier som är anställda av Kulturförvaltningen med del av sin tjänst mot skolan. Det femte biblioteket har en bibliotekarie som är anställd av Barn- och utbildningsnämnden som skolbibliotekarie och en bibliotekarie som är anställd av Kulturförvaltningen som folkbibliotekarie. Jag har valt att inte ta med det sistnämnda biblioteket i urvalet, då skolbibliotekarien arbetar endast mot skolan och inte träffar barnen på fritiden och då folkbibliotekarien endast arbetar med barnen på fritiden, vilket inte helt motsvarar syfte och frågeställningar för uppsatsen. Det finns ytterligare två bibliotek i kommunen som har kombinerad skol- och folkbiblioteksverksamhet, där biblioteket ses ligga i nära anslutning till skolan och därför används som skolbibliotek med tillhörande avtal. Då avtalen som skrivits mellan Kulturförvaltningen och Barn- och ungdomsförvaltningen är offentliga handlingar, har jag haft tillgång till dessa och använt mig av avtalen för 2014 för att se på vad som ingår i bibliotekariens tjänst mot skolan vad gäller omfattning och personalinsatser, som komplement till bibliotekariens egen beskrivning av tjänsten.

4.3 Datainsamling

Jag började med att ringa till biblioteken där bibliotekarierna med kombinerad skol- och folkbibliotekstjänst arbetade för att fråga om de ville ställa upp på en intervju. Vid detta tillfälle informerades även bibliotekarien om uppsatsens syfte, att deltagandet i undersökningen byggde på frivillighet och att hen skulle få vara anonym i undersökningen, och att jag behandlar materialet med konfidentialitet. Datum för intervjun bestämdes vid detta samtal.

Innan intervjuerna genomfördes hade jag utarbetat en intervjumall som var uppbyggd för att få svar på mina frågeställningar, främst utifrån Ørom och Schreibers yrkesidentiteter och Junckers kultursektor och utbildningssektor, men även tidigare forskning och de faktorer jag inkluderar i yrkesidentitetsbegreppet. Wildemuths beskrivning av hur en intervju bör byggas upp med uppvärmande frågor, huvudintervjun, avkylning och avslut (Wildemuth 2009, s. 236) var till hjälp i struktureringen av intervjun. Intervjumallen godkändes sedan av handledarna innan intervjuerna kunde genomföras.

Fem av intervjuerna utfördes på biblioteket där bibliotekarien arbetade. Intervjuerna utfördes i en lugn miljö innan öppning eller i ett stängt arbetsrum. En av intervjuerna var på väg att ställas in, då bibliotekarien dubbelbokat sig, men kunde i stället utföras i ett mötesrum på Stadsbiblioteket i anknötning till när bibliotekarien var där för ett annat möte. En intervju avbokades på grund av sjukdom och den bibliotekarien ville sedan inte längre vara med i undersökningen, vilket hon hade full rätt till. Samtliga intervjuer spelades med bibliotekariernas tillåtelse in och intervjuerna var mellan 35 och 70 minuter långa.

4.4 Tillvägagångssätt vid analys

Intervjusvaren transkriberades i sin helhet för att på bästa sätt kunna urskilja och finna teman i insamlade data. Jag valde att transkribera hela intervjuerna för att få fram samtliga data och därigenom vad bibliotekarierna både explicit och implicit uttryckte om sin yrkesidentitet. När intervjuerna transkriberats läste jag igenom dem och skrev stödord i papprets marginal och på så sätt kunde jag utläsa vissa teman som återkommit i intervjuerna. Sedan sammanställde jag svaren efter teman och tittade även på visande citat för varje tema att ta med i resultatet. Transkriberingen medförde bearbetning av materialet som gav möjlighet att finna mönster eller teman, som jag sedan kopplat till teorin i analysen.

5. Resultat och analys

I det här avsnittet kommer jag först att ge en kort bakgrund till varje bibliotekarie och biblioteket hon arbetar på. (En överblick av skolbiblioteksuppdraget hos de kombinerade skol- och folkbiblioteken finns i Bilaga 2.) Intervjuszvaren kommer att redovisas indelade efter teman som framkommit genom transkriberingen, för att sedan följas av analys med grund i teorin, tidigare forskning och delvis även bakgrund med avseende på lagar och dokument från kontrollerande instanser. Jag har gett bibliotekarierna fingerade namn för att skydda deras identiteter.

5.1 Bibliotekarien, biblioteket och tjänsten

Bibliotek A – Albin

Albin var färdig med sin bibliotekarieutbildning 1995 och fick arbete direkt som vikarie 100 procent i kommun XXX. Han arbetade några år i grannkommunen med skolbiblioteksverksamhet, men fick sedan fast tjänst vid ett av de kombinerade skol- och folkbiblioteken i den undersökta kommunen. 2013 kom han till den tjänst han har nu.

Biblioteket är skolbibliotek för klasserna åk F-9 med 440 elever och avtalade personalinsatser per vecka under terminstid är femton timmar, varav fem är inre tid. Albin sköter kontakten med högstadiet och har ansvar för bokinköpen. Inbokade klassbesök, personalförstärkning ordinarie öppettider, skolbiblioteksverksamhet enligt överenskommelse med skolorna, förberedelsetid och kontakttid med skolan/rektor och kontaktlärare är personalinsatser som redovisas i avtalet.

I folkbibliotekariedelen av tjänsten ingår vuxeninköp, utställningar, all mediehantering, ”gallring och sånt” och skyltning. Det finns ytterligare två bibliotekspersonal på biblioteket.

Bibliotek B – Bodil

Bodil tog examen 2006 och har bara jobbat i XXX kommun som bibliotekarie. Varvat med studierna har hon jobbat som servitris. Hon har tidigare arbetat på ett annat kombinerat skol- och folkbibliotek och började tjänsten hon hade nu år 2014.

Biblioteket är ett skolbibliotek för åk F-9 med 480 elever och avtalade personalinsatser/vecka under terminstid är tjugo timmar, varav åtta är öppethållande för skolan och tolv är inre tid. Inbokade klassbesök, personalförstärkning ordinarie öppettider, skolöppet utöver ordinarie arbetstider, läsfrämjande insatser och insatser för att stärka informationskompetens enligt överenskommelse mellan skola och bibliotek, kontakttid med skolan/rektorer och förberedelsetid är personalinsatser som redovisas i avtalet.

I folkbibliotekariedelen av tjänsten ingår inköp, mediehantering, ekonomin, gallringen, programverksamhet, BVC-träffar. Det finns ytterligare en bibliotekspersonal på biblioteket.

Bodil uttrycker att det är mycket som ingår i bibliotekarietjänsten: ”man gör ju allt, vad det innebär att hålla i biblioteket... man är ju allt från vaktmästare till... till, ja [djup suck].”

Bibliotek C – Cecilia

Cecilia var färdig med bibliotekarieutbildningen 2011. Hon jobbade som timvikarie i en närliggande kommun innan hon fick ett barnbibliotekarievikariat i kommun XXX 2013. Hon fick fast jobb på sin nuvarande tjänst 2014. Cecilia har tidigare arbetat i en mataffär.

Biblioteket är ett skolbibliotek för åk F-9 med 595 elever och avtalade personalinsatser/vecka under terminstid är tretton timmar, varav åtta är öppethållande för skolan och fem är inre tid. Inbokade klassbesök, personalförstärkning ordinarie öppettider, läsfrämjande insatser samt insatser för att stärka informationskompetens enligt överenskommelse mellan skola och bibliotek, förberedelsetid, kontakttid med skolan/rektorer är personalinsatser som redovisas i avtalet.

I folkbibliotekarietdelen av tjänsten ingår mediehantering, yttre tjänst, högläsning och tv-spelsturneringar. Som tjänsten ser ut just nu har Cecilia inte ansvar för medieinköpen, de sköter en annan barnbibliotekarie. Biblioteket har totalt fem i personalstyrkan.

Bibliotek D - David

David har arbetat på bibliotek sedan i början av 1970-talet. Hans mamma var föreståndare på ett sockenbibliotek när han var liten så han har yrket med sig sedan barnsben. Han började arbeta i kommun XXX 1974 som bokbusschaufför. Sedan utbildade han sig till bibliotekarie och återvände till kommunen. David har arbetat 15 år som barnkultursekreterare men återvände sedan till bibliotekarieryrket. Han har arbetat på samtliga folkbibliotek i kommunen.

Biblioteket är ett skolbibliotek för åk F-6 med 115 elever och avtalade personalinsatser/vecka under terminstid är fyra timmar. Inbokade klassbesök, öppettider enbart för skolan enligt överenskommelse under skoldagar, elever är välkomna även under bibliotekets ordinarie öppettider, läsfrämjande åtgärder enligt överenskommelse med skolan, förberedelsetid, kontakttid med skolan/rector och kontaktlärare är personalinsatser som redovisas i avtalet och som ska ingå i dessa fyra timmar.

I folkbibliotekarietdelen av tjänsten ingår att hålla öppet för vuxenlån 14-19, inköp, mediehantering, besök och deposition på pensionärshem, allmän kulturell verksamhet med programkvällar 2-3 kvällar varje höst och vår. David arbetar ensam totalt tjugo timmar i veckan och uttrycker att bedriva både folkbiblioteksverksamhet och skolbiblioteksverksamhet på dessa timmar kräver en del: ”ja, jobbar man tjugo timmar i så blir det inte mycket tid till skolan... det blir inte mycket tid att skoja på. Och när 6-7 klasser har 30 min var så blir det inte mycket över, så jag har inte dragit igång några stora projekt eller så.”

Bibliotek E - Elin

Elin var färdig med sin utbildning 2006 och fick då arbete på ett skolbibliotek i en närliggande kommun. Till kommun XXX och den tjänst hon har nu kom hon 2010. Hon nämner att det var i denna tjänst hon började arbeta som skolbibliotekarie under dagen

och folkbibliotekarie på eftermiddagen. Tidigare arbetade Elin som översättare, men under den ekonomiska nedgången i början av 2000-talet gick företaget i konkurs och då bestämde hon sig för att bli bibliotekarie.

Biblioteket är ett skolbibliotek för åk F-5 med 250 elever och avtalad tid för skolan är 6 timmar per vecka under terminstid, varav fem är öppethållande och en är inre tjänst. Inbokade klassbesök, bokprat två ggr/termin åk 2-5, biblioteksintroduktion för samtliga klasser, mediehantering med inköp, katalogarbete, bokuppsättning, förberedelsetid av bokprat riktade till alla årskurser, utvecklingsinsatser för skolbiblioteksverksamheten, kontakttid med skolans rektor och pedagoger är personalinsatser som redovisas i avtalet. Elin lägger mycket tid på inläsning och anser att en timme i veckan ”inte räcker mycket till.”

Arbetsuppgifter för folkbiblioteket är inköp av böcker, fakturering, hantering av fakturor, statistik på barn och vuxenböcker, depositioner på främmande språk och att de just nu håller på att göra om den yttre miljön i biblioteket, vilket även påverkar hylluppställningen. Elin framhåller att eftersom det är ett litet bibliotek ingår diverse uppgifter i hennes tjänst: ”det är ju ett så litet bibliotek att vi gör ju allt praktiskt taget... listor, ringer diverse samtal, beställer kvittolappar, byta tonern i skrivaren, hjälpa till att kopiera och faxa och sånt.” Det finns ytterligare en folkbibliotekarie som inte arbetar mot skolan.

Bibliotek F - Freja

Freja började arbeta vid kommun XXX 2004, samtidigt som hon skrev färdigt sin magisteruppsats på BHS. Hon är tidigare utbildad socionom och arbetade inom det yrket i några år, innan hon bestämde sig för att bli bibliotekarie, som hon läste till på distans kombinerat med socionomjobb. Hon fick sin nuvarande tjänst 2007 och har arbetat på den sedan dess.

Biblioteket är ett skolbibliotek för åk F-5 med 160 elever och avtalad tid för skolan är 3 timmar per vecka under terminstid. Freja har ingen inre tid vikt speciellt åt skolan. Inbokade klassbesök, öppettider enbart för skolan enligt överenskommelse under skoldagar, elever är välkomna även under bibliotekets ordinarie öppettider, läsfrämjande åtgärder enligt överenskommelse med skolan samt förberedelsetid, kontakttid med skolan/rektor och kontaktlärare är i avtalet definierat som Frejas arbetsuppgifter gentemot skolan. Freja arbetar ensam på sitt bibliotek, men den dagen hon har klassbesöken är biblioteket dubbelbemannat.

Arbetsuppgifterna gentemot folkbiblioteket är ”allt annat”, som Freja säger. Inköp, mediehantering, skyltning, uppsättning, organisera en dag på biblioteket då föreningar i byn kan komma till biblioteket och visa upp sig, ”lovprogram för barnen, barnteater, kul på bibblan, bokbullen en gång i veckan, BVC-träffar, babyrytmik, vattna blommor och beställa kaffe.” Freja anser att fastän det är mycket att göra ensam är det roligt: ”Jo, men det är ju kul eftersom det funkar. Det kommer folk och barn och då är det roligt att hålla på.”

Analys av bibliotekarien, biblioteket och tjänsten

I förhållande till hur Kungliga biblioteket i *Skolbibliotek 2012* beskriver hur ett skolbibliotek ska vika 20 timmar i veckan åt bemanning är det endast ett bibliotek, bibliotek B, som uppfyller detta krav. Undervisning i informationskompetens efterfrågas från skolan endast i avtalet med bibliotek B och C, medan läsfrämjande arbete efterfrågas av fem bibliotek. För bibliotek A öppnar definitionen ”skolbiblioteksverksamhet enligt överenskommelse med skolorna” för bibliotekarien och skolorna att under läsåret utveckla samarbetet efter behov. Biblioteksintroduktion har endast specificerats i avtal för bibliotek E, liksom utvecklingsinsatser för skolbiblioteksverksamheten. Samtliga sex bibliotek har med kontakttid med lärare/rektorer i avtalen.

Avtalen är utformade enligt och uppfyller riktlinjer i Kungliga bibliotekets *Skola+bibliotek=skolbibliotek* (2014). Dock efterfrågas inte bibliotekariens kompetens i sin helhet inom de nio pedagogiska punkter som *Skolbibliotek 2012* satt upp för skolbibliotekspersonalens arbetsområden. De tre punkter som tydligt definierats i avtalen är punkt ett två och tre, där informationskompetens kan sägas innefatta punkt ett och två, med undervisning i informationssökning och källkritik. Punkt tre, läsfrämjande aktiviteter är den insats som efterfrågas mest av skolorna.

Limberg (Limberg 1992) efterfrågade redan 1992 denna sorts formaliserade avtal som skulle hjälpa biblioteken att möta både behoven för skolan och för allmänheten.

I förhållande till Almeruds rapport (2000) finns det flera överensstämmande punkter med bibliotekarierna för denna undersökning. Bibliotekarierna hade precis som i Almeruds rapport en brokig yrkesbakgrund, med två av bibliotekarierna som hade utbildning inom annat yrke och samtliga bibliotekarier utom en hade arbetat inom ett annat yrke innan de utbildade sig. Liksom i Almeruds rapport känner bibliotekarierna sig något splittrade av att ”göra allt på en gång.” Detta kan i sin tur påverkas av hur mycket övrig personal de kombinerade skol- och folkbiblioteken har; det är de bibliotek med två eller mindre i personalen som starkast gett uttryck för denna splittring. Denna splittrade identitet återfinns även i både Malms kandidatuppsats (2010) och Landgrens magisteruppsats (2007).

5.2 Samarbeten

Vad gäller samarbeten önskade samtliga bibliotekarier att de skulle förbättras och utvecklas, både med rektor och med lärare. På frågan om skolbibliotekarien och lärarna såg på skolbibliotekets och skolbibliotekariens uppgifter på samma sätt gav Albin ett svar som visar på den genomgående problematiken med samarbetet för bibliotekarierna:

Ja, på pappret i alla fall... i teorin tror jag att vi tycker likadant, men i praktiken tror jag att det fallerar lite på grund av, ja tidsbrist hos oss och bristande intresse från dom. --- Och sen, jag menar läroplanen är ju liksom så tajt så dom hinner väl inte så mycket mer heller.

Bibliotekarierna anser samtliga att deras kompetens hade kunnat användas mer och Albin, Bodil, Cecilia och Elin nämner framför allt IKT och informationsutvärdering.

Samtidigt inser de sin begränsning tidsmässigt och inom den anställningsform de har. Både Bodil och Cecilia har med informationssökningskompetens i sina avtal, men lärarna har inte bett om det specifikt. Däremot har Cecilia smugit in lite katalogsökning i bibliotekskunskapen, med förhoppning om att i framtiden ha ”mer fokus på källkritik för det tycker jag är jätteviktigt.” David är något svävande på ämnet IKT här, då han anser att biblioteket arbetat mest för läslusten och inte haft någon aktiv del i informationssökning på senare tid, då barnen nu skaffar information via Internet i skollokalerna. Tidigare kom hela klasser för att få hjälp med att hitta information i böcker och databaser till skoluppgifter och David anser att en förändring har skett i biblioteket och bibliotekariens arbete med informationssökning till det mindre. Men han anser att han har kunskap i ämnet och önskar att biblioteken haft större del i att lära barnen informationssökning och informationsvärdering och att ny personal efter hans pension ”använder iPaden och allmänt hottar upp verksamheten med bland annat digitaliseringen.” Freja ser inte heller undervisning i IKT något som hon skulle kunna hinna med på tre timmar i veckan och väljer att på de tre timmarna rikta in sig på lässtimulering som hon tycker är viktigast: ”och det är ju inte så många timmar, så det känns vettigt att jobba med läsning och stimulera till läsning och att dom inte tappar intresse för det.” Samtidigt nämner hon att om skolan hade velat ha fler skolbibliotekstimmar i veckan hade hon kunnat göra så mycket mer. Elin erkänner att hon vet att läroplanen tar upp IKT, men att hon inte har någon koll på om lärarna ger barnen ”någon form av informationssökning eller någon form av källkritik.”

På frågan om hur drömsamarbetet skulle se ut svarar Albin, Bodil, och Cecilia att de hade velat vara anställda som skolbibliotekarie av Barn och ungdomsnämnden, för att känna att de är en del av skolan och dess arbete. Bodil beskriver samarbetena med skolan med att:

Rektorn verkar ta till sig att vi ska vara personal i skolan, för det är lite den känslan man har när man är ett integrerat bibliotek, att vi tillhör två förvaltningar, och vi... dom ser oss inte riktigt som en del av sin personal. Men jag upplever att... efter möten i höst att de börjar ta till sig att vi är en del av skolan och behöver vara med liksom, för även om man ligger i skolan missar vi otroligt mycket. Det är ju konstigt egentligen, man tycker att man ligger ju i en skola och ändå fungerar ju inte samarbetet.

Samtliga bibliotekarier önskar större delaktighet i möten och skolans verksamhet för att kunna planera skolbiblioteksverksamheten. Som det är nu har bibliotekarierna försökt presentera sin yrkeskunskap på möten med lärare och rektor, informationsblad, vid informella samtal med lärare och vid avtalens utformning, men inte fått någon större respons. Samtidigt är det en konsensus i intervjuvarna bibliotekarierna gett om att avtalen fortfarande ligger i sin vagga och skolbiblioteksverksamheten är i ständig utveckling där alla parter försöker hitta sina roller. Bodil, Cecilia, och Freja nämner att de är på rätt väg med avtalen och att något hänt sedan de skrivits. David tänker att det finns stora möjligheter till förändring för hans efterträdare om hen ligger på den nya rektorn som hittills inte tagit initiativ till samarbete med skolbiblioteket, medan Albin anser att förändringar kommer att ske först när rektor och lärare är villiga. På bibliotek E har det länge funnits avtal och där märker Elin att de lärare som varit med länge efterfrågar hennes tjänster, medan de nya lärarna inte är så informerade. Vid temaarbeten i skolan kan lärarna komma till henne och be henne samla ihop lämpliga böcker inom ett visst ämne.

Då de bibliotekariekunskaper som faktiskt efterfrågas av lärarna är bokkunskap, bokprat och boksamtal, är det ofta svensklärarna som bibliotekarierna har mest kontakt med. De sex bibliotekarierna ser det alla som sin huvuduppgift att i mötena med barnen arbeta med läsande och lässtimulans, vilket kommer att behandlas ytterligare i avsnitt 5.4.

Analys av samarbeten

Bibliotekarierna är i stort samstämda i deras önskan om hur samarbetet med skolan hade kunnat utvecklas. Bibliotekariernas bokkunskap och kunskap i IKT, med utvärdering av information anser de att lärarna och därmed barnen skulle kunna ha nytta av i undervisningen. Dessa kunskaper representeras av Øroms yrkesidentiteter (1993) *kulturförmedlaridentitet*, *informationsförmedlaridentitet* och även till en del *ämnesreferentidentiteten*, som inriktar sig på facklitteratur och vetenskaper.

Juncker (2010) hävdar att en förutsättning för att förnya och utveckla samarbeten mellan *kultursektorn* och *utbildningssektorn* är att definiera dess professionella skillnader. De sex bibliotekariernas professionella kompetens utnyttjats och förstås inte till fullo av skolan, vilket i sin tur leder till att samarbetet inte utvecklats i den grad det kunnat. Även Landgren (2007), Stenström (2014), Limberg(1992) och Almerud (2000) och redovisar liknande slutsatser om behovet att definiera yrkesrollerna för att utveckla samarbeten.

De sex bibliotekariernas känsla av att inte fullt ut vara delaktiga i skolans verksamhet kan jämföras med Stenströms kandidatuppsats, där samarbetet med skolan fungerade bättre för några skolbibliotekarier, medan andra hade svårt att vara delaktiga i skolans arbete. Stenström såg även, precis som några av bibliotekarierna i denna undersökning gav uttryck för, att tidsbrist och stressat arbetsklimat kan leda till att samarbetet inte fungerar. Likheter mellan skolbibliotekarierna i Stenströms undersökning och de sex bibliotekarierna är att samtliga hade velat arbeta mer med informationssökning och källkritik.

Både Stenström (2014) och Folkesson (2007) använder sig av begreppen *formell* och *reell legitimitet*. De sex bibliotekarierna kan alla anses ha formell legitimitet, då de är bibliotekarieutbildade och genom sin anställning på Kulturförvaltningen. Däremot har de inte helt och hållet en reell legitimitet, då de ej lyckats synliggöra och få gensvar från lärare och rektor gällande sin yrkeskompetens. Folkesson tar även upp maktaspekten i samspelet mellan lärare och bibliotekspersonal, som kan vara symmetriskt eller asymmetriskt. Samarbetet mellan de sex bibliotekarierna och skolan kan ses till större delen asymmetriskt, då de inte inser och känner till varandras kompetens (från bibliotekariernas sida innebär de att de vet att barnen söker information i skolan, men ej hur de blir hjälpta av lärarna).

Rydsjö & Elf (2007) visar att bibliotekarien i samarbete med andra professioner är ”reaktiv snarare än proaktiv” och svarar mot efterfrågan, som oftast handlar om bokprat, istället för att initiera nya projekt och hävda och ”nyttiggöra” sin kompetens. Detta stämmer väl överens med hur de sex bibliotekarierna möter lärarna, även om försök till att hävda sin kompetens gjorts.

Med bakgrund i Hampson Lundhs (2010) kapitel om IKT som en ”nödvändig och självklar del” (Hampson Lund 2010, s. 133f) av vad grundskolan ska lära ut för att

barnen ska klara skolgången och samhället de sedan ska arbeta i, belyser de sex bibliotekarierna en viktig del av deras yrkeskompetens som bör utnyttjas mer av lärarna.

5.3 Biblioteket för barnen

I synen på hur bibliotekarierna vill att barnen ska uppfatta biblioteket är samtliga bibliotekarier eniga: det vill att det ska vara en plats som ska vara rolig och kravlös att gå till.

Albin vill att det både på skoltid och på fritid ”ska vara roligt att gå hit... det ska inte vara skola helt enkelt, det ska vara något annat.” Albin anser att han i mötet med barnen under skoltid är lite mer strikt, då det är många barn som ska hinnas med, medan han på fritiden kan vara lite mer kompis med barnen. Han vill vara en ”läsande förebild, en man som läser och är schysst.”

Bodil tycker initialt och spontant inte att det går att göra en uppdelning i fritid och skoltid, men när hon funderat kommer hon fram till att hon vill att biblioteket ska ses som en trygg plats, lugn miljö, frizon och väcka lässtimulans på skoltid. Bibliotek B har inte har många barn som besökare på fritiden, men Bodil vill att de som kommer ska få upp ögonen för biblioteket på fritiden och känna att det är en inbjudande miljö att vara i när de inte har några andra aktiviteter, och sedan på sikt ”vinna deras läslust.” Vidare anser Bodil att hon i mötet med barnen har samma tanke med att ”få dem att läsa, att tipsa om spännande böcker och att väcka läslust” i både skolan och på fritiden och vill vara en lite roligare person för barnen och inte ”läraren och betygsättaren.”

Cecilia vill att barnen ska uppleva biblioteket som roligt och att barnen ska kunna få hjälp med fokus på böcker och läslust både på fritid och på skoltid. På fritiden anser hon att biblioteksupplevelsen ska vara lustfylld och att ”dom ska kunna ta del av dom olika arrangemangen samt kunna komma med egna idéer, men det ska inte vara en värme-stuga.” Cecilia tycker att hon är striktare på skoltid, då hon har minde tid för det enskilda barnet och beskriver det som: ”man ska hålla i ordning och vara både lärare, bibliotekarie och tipsare.” På fritiden anser Cecilia sig ha mer tid och kan hjälpa barnen så länge det behövs.

David anser inte att det skiljer något på biblioteket för barnen på fritid och skoltid, däremot är det inte så många barn som kommer på fritiden. Inte heller förhåller han sig annorlunda till barnen på skoltid och på fritid: ”ingen större skillnad, vi har ett väldigt kompislikt sätt att umgås på.” Dock är det inte så många barn som kommer till bibliotek D på fritiden, enligt David. Han vill vara inspiratör och väcka läslust och att barnen ska förknippa biblioteket med något fint och positivt.

Albin, Bodil, Cecilia och David har alla provat att ha fritidsaktiviteter, men inga eller väldigt få kom. Lovaktivitet har de en gång per termin och då kan det komma några barn.

Elin vill att barnen oavsett skoltid eller fritid ska tycka att det ska vara lustfyllt att läsa och att barnen ska vilja läsa de böcker de tar med sig från biblioteket: ”då har jag lyckats tycker jag, sedan om det är på fritid eller skolan tycker jag är samma sak, gör ingen större skillnad på det.” Hon ser det som att mötet med barnen är något begränsande på skoltid, med fler pekpinnar i och med att lärarna har strikta regler för

vilka böcker som får lånas. Elin har många barn på biblioteket på fritiden och anser att hon är strängare mot dem då och får ”ryta till när de blir för spralliga.” Hon känner till de flesta av barnen och får ibland ringa hem till föräldrarna när det varit slagsmål eller då barnen är på biblioteket fast de är sjuka och hemma från skolan. Vidare har hon ringt hem till föräldrarna och frågat om hon kunde åka med några barn till ett författarbesök på stadsbiblioteket. Biblioteket har även mycket fritidsaktiviteter som pyssel, bokcirklar för barn, filmvisning och lovaktiviteter. Vidare har kommunen finansierat ett koncept för att ordna aktiviteter för barn och unga på fritiden, där biblioteket bidragit med högläsning för förskolebarn och deras föräldrar på biblioteket.

Freja vill att det ska vara roligt och inte kravfullt att komma till biblioteket både på skoltid och fritid: ”det goda och lustfyllda vill man uppnå med dom båda”. Hon anser att barnen bemöts på samma sätt på skoltid- och fritid, men att hon på skoltid har en ”roll att fylla för lärarna vet inte så mycket om böckerna.” Samtidigt ser hon att barnen på fritiden har ett större val och har mer tid och vill att barnen ska kunna känna att de kan komma till biblioteket och bara vara på sin fritid. Freja håller i flera fritidsaktiviteter (se avsnitt 5.1.1) och på dem brukar det komma flera barn. På aktiviteterna pratar hon med barnen om ”allt mellan himmel och jord” och ”får barnen att tycka att det är roligt att vara här.”

Analys av biblioteket för barnen

Genom bibliotekariernas sätt att beskriva biblioteket som roligt och lustfyllt med inriktning på läsande för barnen, kan vi se att bibliotekarierna lutar främst åt Øroms (1993) *kulturförmedlaridentitet* och Schreibers (2006) *upplevelseförmedlande identitet* genom lovaktiviteter och frihetskänslan av att vara på biblioteket och göra det som intresserar. Cecilia har dock en lite strängare syn på biblioteksbesöket på fritiden, då det inte får bli bara en ”värmestuga.” Två bibliotek har välbesökta fritidsaktiviteter, medan för de andra biblioteken gäller att ”publiken uteblev”, som Albin uttryckte det. Elin visar även genom aktivering och uppsökande arbete för att få barnen att delta i biblioteksaktiviteter att hon identifierar sig med *socialarbetaridentiteten*, med uppsökande verksamhet mot speciella grupper.

I förhållande till Junckers *kultursektor med autoteliska kulturer* och *utbildningssektor med instrumentiella kulturer* visar samtliga bibliotekariernas svar på att de främst anser att biblioteket och bibliotekariens möte med barnet tillhör kultursektorn med ledord som ”kravlöst” och ”roligt.”

Johansson (2009) framhåller i sin rapport det lustfyllda lärandet som en del av bibliotekarieidentiteten. Limberg (1992) problematiserar däremot i artikeln Vad är det för skillnad mellan barnbibliotek och skolbibliotek? denna barnbibliotekariernas attityd om att vilja inspirera till läslust, med markering att de inte är lärare och med användning av ledord som frihet som hör folkbiblioteken till och hur rimligt det är som skolbibliotekarie i mötet med barnen. Vidare tar hon upp hur det finns ”en motsättning mellan frihet och individorientering i folkbiblioteket mot styrning och grupporientering i skolan.” (Limberg 1992, s. 8) Denna motsättning visar sig även då bibliotekarierna ska beskriva hur de bemöter barnen på skoltid respektive fritid. Bodil, Freja och David tycker inte att de skiljer sig i mötet med barnen på skoltid och fritid, samtidigt som Bodil inte vill ses som ”läraren och betygsättaren” av barnen. Freja ser att dock att barnen har större möjlighet till frihet under fritid. Albin och Cecilia beskriver hur de

måste vara lite mer strikta på skoltid då barnen kommer i klasser och att de har mer tid för barnen på fritiden som då har större möjlighet till ett fritt val av kulturupplevelse. Elin får däremot vara extra strikt mot barnen på fritiden (gällande uppförande, ej bokval), då flera barn kommer och det kan bli stökigt när det inte finns någon lärare med som kan hålla reda på dem. Idén som samtliga bibliotekarier har om folkbibliotekets frihet och individorienterad kulturupplevelse i förhållande till barnen både på fritid och på skoltid stämmer inte helt med av intervjusvaren om bemötandet av barnet, där fyra av bibliotekarierna ser ett friare förhållande till barnen på fritiden.

5.4 Läsning och läslust

Samtliga sex bibliotekarier ser arbetet med lässtimulans och det lustfyllda lärandet som sin viktigaste bibliotekarieuppgift gentemot barnen. Samtidigt är bokkunskap och lässtimulering de yrkeskompetenser som efterfrågas mest av skolan. Genom bibliotekariernas intervjusvar visas en något kluven roll till denna uppgift.

De sex bibliotekarierna anpassar sig alla efter lärarnas krav på vad som får lånas på skoltid. Begränsningar av antal böcker som får lånas och av vissa böcker, som manga, serier eller böcker som läraren anser vara ”för svåra” eller som har för ”vuxet tema” eller endast faktaböcker får barnen inte låna på skoltid och bibliotekarierna anser inte att lärarna ställer orimliga krav på vad som får lånas.

Elin och Freja upplever att lärarna sätter stor tillit till deras bokkunskap och frågar dem om barnen kan läsa en viss bok. Freja anser att det är sällan hon får säga till barnen att de inte får läsa en bok, utan brukar istället säga till dem att bläddra i den och se om de tycker om den och tänka på: ”är den lika rolig som på framsidan? Vill du läsa denna varje dag i skolan? Då brukar de själva inse att det inte är rätt bok att låna.” Samtidigt upplever Elin sig något begränsad av detta i förhållande till att barnen ska känna läsglädje och kunna gå ifrån biblioteket med en bok de verkligen vill läsa: ”det är svårt det där, vissa barn har ju kommit så långt men så tycker lärarna att det kanske är för svåra ämnen att ta till sig.” David kan känna att vissa lärare hämmar eleverna och ”ibland tänker man att lärarna ska hålla tyst, för jag kan bättre.” Dock framhåller David att dessa konflikter har varit ovanliga, eftersom ”det har varit sån bra personal.” Bodil kan ibland känna att lärarna inte ställer tillräckligt höga krav på vad barnen får låna:

Herregud ska du inte styra dem alls så att de får något som är... alltså man får ju inte döda deras intresse, men man får ju också, kommer det nån som går i trean och vill låna *Brisingr* eller den här *Eragon* så tänker man ju klarar du det där egentligen eller är det bara kaxigt att gå iväg med tegelstenen?

Albin, Bodil, Cecilia, Elin och Freja låter barnen låna böckerna som de inte får låna på skoltid på fritiden i stället. Elin anser att det är ”bättre att läsa än att inte läsa kanske, jag vet inte, vill dom läsa dessa böcker så får dom göra det för oss.” Samtidigt kan Elin tycka att det kan bli ”lite schizofrent, det här med att rekommendera böcker, du kan inte låna den nu, men sedan kan göra det efter skolan.” Albin framhåller också att det kan vara så att det är ett ämne som intresserar barnet mycket som gör att barnet klarar av att läsa en bok som egentligen är lite för svår för barnet. Han säger vidare att barn ibland kan vilja låna hem en stor tjock bok ”bara för att” eller säger att mamma läser för mig.

Elin framhåller boksamtal³, som lärarna har med barn i mindre grupper om 10 barn per grupp som ett bra sätt att möta barnen och inspirera till läslust på skoltid: ”jag tror att dom får ut mer av det, och att textförståelse gynnas av det.” Elin har själv endast bokprat om böcker med barnen för att ge tips till läsning, men hade gärna arbetat med boksamtal som metod i skolan. Boksamtal under ”friare former” för barn runt tio är där barnen träffas, fikar och samtalar om en bok de vill läsa eller har läst eller bara lyssnar eller skapar har provats på biblioteken på fritiden, men det är endast på bibliotek E och F som det fått riktigt genomslag hos barnen. Bodil har under höstterminen haft mindre läsgrupper med sjuorna, där de lässvaga suttit i biblioteket och läst högt och sedan har de diskuterat vad de läst. Bodil anser att detta har fungerat bra och vill gärna fortsätta med det.

De sex bibliotekarierna är alla medvetna om att samarbetet med skolan påverkar deras lässtimulerande arbete i förhållande till barnen. Det är dock bara två av dem, Elin och Cecilia, som explicit framhåller att samarbetet med skolan faktiskt ställer ett krav på dem att hitta böcker som passar eleverna i deras läsutveckling och skolans mål som de hjälper till att uppfylla är, som Elin uttrycker det att ”de ska en dag ta mitt jobb. De måste kunna läsa och skriva.” Elin beställer depositioner av böcker på olika språk till biblioteket, dels för att barnen ska få en möjlighet att få läsa på sitt hemspråk, och dels för att barnen genom läsning ska ges möjlighet att utveckla sin läsning, vilket i sin tur kan vara ett stöd i att lära sig svenska.

Samtliga bibliotekarier anser det som en fördel att arbeta på kombinerade skol- och folkbibliotek, då de har möjlighet att nå alla barn genom skolan och då inspirera dem till att komma till biblioteket även på fritiden. Albin, Bodil och Cecilia framhåller dock att de inte vill att deras personer endast ska förknippas med skolbibliotekarierna, skolans krav och läsning som något man måste göra.

Analys av läsning och läslust

De sex bibliotekarierna ser lässtimulering och att väcka läslust som sin viktigaste uppgift både på fritiden och på skoltiden. Sett ur Junckers perspektiv har bibliotekarierna till viss del anpassat sina metoder efter utbildningssektorns instrumentella kulturer, då de accepterat lärarnas krav för vad som får lånas. Två av bibliotekarierna nämner skolans måluppfyllelsekrav och ser eleverna som becomings, där lärandet i skolsituationen måste uppfylla de krav som samhället sedan kommer att ställa på barnen. Trots att bibliotekarierna är medvetna om att barnen är på biblioteket på skoltid, vill några ändå inte helt släppa på sin *kulturförmedlande identitet* inriktad på folkbibliotekens syn på frihet och kravlöshet i läsoplevelsen, och säger då till barnen att de kan få låna på fritiden istället. Elin upplever att hon inte är säker på att barnen i skolsituationen kan lämna biblioteket med en bok de verkligen vill läsa och känner läslust inför.

Tre av bibliotekarierna, David, Elin och Bodil, kommenterar hur lärarna låter barnen välja böcker och att de själva hade gjort annorlunda i vissa fall, vilket visar på omvända

³ I *På tal om böcker: om bokprat och boksamtal i skola och bibliotek* (2005) beskriver Karna Nyström boksamtal som att genom att prata om böcker efter man läst dem fördjupar läsoplevelsen, medan bokprat beskrivs som en presentation av böcker som förmedlar läslust och läsglädje till ”presumtiva läsare”. (2005, s. 10f.)

roller för yrkesgrupperna jämfört med hur samarbetet tidigare redovisats. Denna gång är det bibliotekarierna som inte ser eller erkänner lärarnas yrkeskompetens och därmed deras *reella legitimitet*.

Rydsjö & Elf tar i *Studier av barn och ungdomsbibliotek* (2007) upp hur bibliotekarien vid kombinerade skol- och folkbibliotek har en unik möjlighet att nå alla barn och att visa barnet på bibliotekets möjligheter även på fritiden. Bibliotekariens ”attityd till och bemötande av barnet” blir snarare än organisationsformen då avgörande för barnets möjligheter att söka information, upplevelser och kunskaper. Detta stämmer överens med hur samtliga bibliotekarier såg det som en fördel att kunna nå alla barn då de arbetade inom kombinerade skol- och folkbibliotek.

Sandin (2004) definierade i sin magisteruppsats två former av läslust: villighet att läsa och vilja att läsa. Hon fann att barnen hade lättare att koncentrera sig på de böcker de tyckte var bra och att de fann det svårare att leva sig in i historien i skolan. Sandin ser detta som att kravet på prestation påverkar läsupplevelsen. Sandins uppsats visar att de samtliga bibliotekarierna kanske har rätt i sin vilja att låta barnen läsa de böcker som de verkligen vill läsa.

Även Dolatkah (2013) tar upp hur läslust hänger samman med barnets möjligheter att själva bestämma över vad de ska läsa och att det samtidigt kan vara problematiskt att driva läsfrämjande projekt i skolan, som kan förknippas med prestation. Detta kan i sin tur begränsa barnens aktiviteter i och användande av barnbiblioteket. Dock framhåller Dolatkah skolbibliotekets unika situation med att kunna nå alla barn med läsfrämjande aktiviteter på jobbet.

5.5 Bibliotekariens syn på yrkesidentiteten

Även om de sex bibliotekarierna implicit genom intervju svaren visat hur de ser på sin yrkesidentitet, har de även explicit uttryckt hur de ser på sin yrkesidentitet som kombinerad skol- och folkbibliotekarie.

Albin gör ingen uppdelning i sitt förhållande till barnen, däremot drar han en gräns och känner att han måste se annorlunda på sin tjänst som barnbibliotekarie och vuxenbibliotekarie.

Bodil säger att hon ser på sig som en bibliotekarie i stort och inte kan säga att ”nu är jag skolbibliotekarie och nu är jag den andre bibliotekarien.” Däremot kan hon känna sig lite splittrad för att det ibland är mycket att hålla koll på.

Cecilia tror att eftersom biblioteket alltid har öppet både för skolan och för allmänheten är det inte så konstigt att hon ser sig själv som endast bibliotekarie, då hon alltid måste vara både och. ”Jag är ju bibliotekarie, med fokus mot barn och har ett ansvar mot skolan.”

David ser att hans samlade kompetens under yrkeslivet gjort att en tjänst med halva tiden åt skolan och halva tiden åt vuxna känns naturlig och inte främmande för honom, och tycker snarare att det är vad som gör arbetet speciellt och roligt. Han framhåller även att bibliotekarien vid ett kombinerat skol- och folkbibliotek måste läsa mycket skönlitteratur för barn och vuxna för att kunna göra jobbet bra.

Elin ser sig som en bibliotekarie, ”bara bibliotekarie”, men hon känner sig mer begränsad i sin yrkesutövning mot skolan och ”kan nästan bli lite osäker när man känner att lärarna är så hårda över vad barnen får låna.”

Freja ser även hon sig som en bibliotekarie i mötet med barnen, men framhåller att det ”känns mer som ett skolbibliotek än tidigare” då det står i lagen att barnen ska ha det. Freja har sedan den nya skollagen (SFS 2010:800) trädde i kraft och de nya avtalen mellan skolan och biblioteket skrivits börjat fundera över hur skolan ska få ut så mycket som möjligt av de timmarna de har på biblioteket.

Analys av bibliotekariens syn på yrkesidentiteten

Samtliga sex bibliotekarier ser i grunden på sig som ”en bibliotekarie.” Ingen vill göra indelningen mellan skol- och folkbibliotekarie, medan två av bibliotekarierna snarare ser att gränsen går mellan barn- och vuxenbibliotekarie. Detta, tillsammans med vad som tidigare redovisats i avsnitt 5 i denna uppsats om bibliotekariernas yrkesidentitet, visar på att bibliotekarierna främst betonar sig åt den *kulturförmedlande* identiteten i *kultursektorn*, med *autoteliska kulturer* både på fritid och på skoltid.

Det finns, som framkommit i resultat och analys avsnitt 5, en dubbel splittring i bibliotekariernas yrkesidentitet som hänger samman med deras arbete vid kombinerade folk- och skolbibliotek. Dels finns det en splittring som hänger samman med arbetsuppgifterna och arbetsbördan, där främst de bibliotekarier vid små bibliotek med få i personalen, känner sig stressade av att de ska hinna med ”allt”, vilket i sin tur gör det svårt att fördjupa sig i arbetsuppgifterna. Dels finns det en splittring som hänger samman med bibliotekarien i mötet med barnen. Samtliga bibliotekarier ser på sig som en bibliotekarie i mötet med barnen, samtidigt som de är medvetna om att de enligt avtalen har ett skolbiblioteksuppdrag att arbeta efter. Bibliotekarierna vill inte göra en direkt uppdelning mellan sig själv som skolbibliotekarie och folkbibliotekarie, vilket är ett uttryck för den starka traditionen av barnbibliotekariers syn på sig själva som inspiratörer till läslust, att de inte är barnens lärare och att de är måna om att behålla sin roll som hör till folkbiblioteket med frihet som ledord. Limberg (1992) har problematiserat denna syn och dess rimlighet i förhållande till bibliotekarien som skolbibliotekarie, medan Johansson (2009) ser det lustfyllda lärandet som en del av bibliotekarieidentiteten med ett värde i sig.

6. Sammanfattande diskussion

Syftet med denna uppsats var att se på hur bibliotekarier på kombinerade folk- och skolbibliotek ser på sin yrkesidentitet genom frågeställningarna: hur ser bibliotekarierna på sin yrkesidentitet som skolbibliotekarie, hur ser bibliotekarierna på sin yrkesidentitet som folkbibliotekarie och hur ser bibliotekarierna på samarbetet med lärare deltagande i skolans verksamhet som kombinerad skol- och folkbibliotekarie? Kvalitativa semistrukturerade intervjuer har använts för att samla in data och intervjuerna har sedan transkriberats och bearbetats för att finna teman. Anders Øroms och Trine Scheibers *bibliotekarieidentiteter* i kombination med Beth Junckers beskrivning av *kultursektorn* med *autoteliska kulturer* och *utbildningssektorn* med *instrumentella kulturer* har använts som teori för att kunna analysera bibliotekariernas yrkesidentitet.

I arbetet med skolan och barnen insåg bibliotekarierna till viss del att de befann sig i *utbildningssektorn* och att de hade *instrumentella kulturer* att förhålla sig till. Samtidigt såg de sig själva som en läsinspirerande, kravlös rolig person för barnen att träffa som motvikt till skolans krav, och betonade sig därmed sig åt folkbibliotekets *kulturförmedlande identitet* och då även åt *kultursektorn*.

Bibliotekarierna var eniga om att biblioteket skulle vara en lugn och rolig miljö för barnen även på fritiden, där de under större frihet kunde välja böcker och även delta i kulturupplevelsen. Fyra av sex bibliotekarier såg att de inte behövde vara så strikta i förhållande till barnen på fritiden, medan en bibliotekarie ansåg att hon fick vara strängare och en att det inte var någon skillnad alls. Den *kulturförmedlande identiteten* och den *upplevelseförmedlande identiteten* betonar bibliotekarierna sig åt på fritiden. Ytterligare en identitet finns hos en av bibliotekarierna: *socialarbetaridentiteten*. Då barnen kom till biblioteket på fritiden såg sig bibliotekarierna här arbeta efter *kultursektorns* grundvalar.

I samarbetet med skolan framkom att bibliotekarierna ville att samarbetena skulle fungera bättre och att deras yrkeskompetens inte utnyttjades till fullo. Bibliotekarierna visade i intervju svaren att deras yrkesidentitet innefattade mer än vad som efterfrågades av dem, nämligen även *ämnesreferentspecialisten* och *informationsförmedlaridentiteten*.

De sex bibliotekarierna såg att sin viktigaste uppgift gentemot barnen var att stimulera till läslust och läsglädje både på skoltid och på fritid. Bibliotekarierna uttalade syn på sin yrkesidentitet var att de såg sig som en bibliotekarie, utan att behöva göra uppdelningen i skol- och folkbibliotekarie. Den yrkesidentitet som bibliotekarierna vid kombinerade skol- och folkbibliotek betonade sig främst åt var *kulturförmedlaridentiteten* i *kultursektorn*, med *autoteliska kulturer* både på fritid och på skoltid. Den *upplevelseförmedlande identiteten* och *socialarbetaridentiteten* hänger samman med hur bibliotekarien förhåller sig till sitt arbete med barnen på fritiden och *ämnesreferentspecialisten* och *informationsförmedlaridentiteten* med den yrkeskompetens bibliotekarierna anser sig ha och önskar förmedla till skolan.

Uppdelningarna av vissa identiteter för skola och vissa för fritid visar dock att yrkesidentiteten hos bibliotekarierna vid de kombinerade folk- och skolbiblioteken är mer komplicerad än de själva tror. Eftersom samarbetena (ej avtalen) idag endast

handlar om bokenkunskap och bokprat är det inte svårt att förstå att fastän bibliotekarierna inser att de är en del av *utbildningssektorn* fortfarande hävdar folkbibliotekens ideal och delvis fortfarande identifierar sig med *kultursektorns grundval*.

7. Avslutande reflektioner och vidare forskning

Om en förändring ska kunna komma till kraft i samarbetena mellan yrkesgrupperna lärare och bibliotekarier måste deras professionella skillnader definieras. På så sätt hade de olika yrkesgrupperna fått kunskap om varandras kompetenser och gett möjlighet och idéer till samarbeten. Samtidigt anser jag att bibliotekarier på kombinerade folk- och skolbibliotek borde definiera de professionella skillnader som finns inom deras dubbla tjänst, för att på bästa sätt veta hur de ska serva barnen i de olika biblioteksformerna. En skolbibliotekaries funktion är en annan än en folkbibliotekaries, då skolans verksamhet bygger på måluppfyllelse av läroplanerna. En definition av de professionella skillnaderna för skol- och folkbibliotekarieryrket kan bli ett incitament till nya arbetsmetoder i förhållande till barn på skoltid respektive fritid och även ge möjlighet till att utveckla respektive verksamhet.

Nya avtal håller redan på att skrivas mellan de kombinerade folk- och skolbiblioteken i kommun XXX. Det hade varit intressant att titta vidare på hur samarbetena utvecklar sig över tid och om detta påverkar bibliotekariernas yrkesidentitet, men även att se på hur den nya skollagen operationaliseras i kommunens styrdokument och avtal och om dessa i sin tur uppfyller kraven för vad det innebär att vara ett skolbibliotek i Sverige idag.

8. Källförteckning

Opublicerade källor

Intervjuer med bibliotekschefen för biblioteken i XXX kommun, 20131126 och 20141117.

Anteckningar från intervjuerna finns i uppsatsförfattarens ägo.

Samarbetsavtal för kombinerade folk- och skolbibliotek i XXX kommun.

Publicerade källor

Alexandersson, Mikael, Limberg, Louise, Lantz-Andersson, Annika & Kylemark, Mimmi (2007). *Textflytt och sökslump: informationssökning via skolbibliotek*. 2. rev. uppl. Myndigheten för skolutveckling. Stockholm: Liber. (Forskning i fokus, 36).

Almerud, Peter (2000). *Biblioteken, bibliotekarien och professionen, en rapport från fyra nordiska länder*. Stockholm: DIK-förbundet.

Bibliotekslagen SFS 2013:801 (2013). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801/?bet=2013:801 [2015-08-16].

Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups.

Den nya skollagen: för kunskap, valfrihet och trygghet (2010). (Regeringens proposition 2009/10:165). <http://data.riksdagen.se/fil/260C002E-E714-4F41-9619-8D1F5A9A8D13> [2015-08-16].

Dolatkhah, Mats (2013). Skolbibliotek och läsrämjande: tre problemområden. Ingår i *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap: En forskningsantologi*, Limberg, Louise och Hampson Lundh, Anna (red.). Lund: BTJ Förlag.

Folkesson Lena (2007). Samspel mellan lärare och bibliotekspersonal. Ingår i *Textflytt och sökslump: informationssökning via skolbibliotek*. Alexandersson, Mikael, Limberg, Louise, Lantz-Andersson, Annika & Kylemark, Mimmi. 2. rev. uppl. Myndigheten för skolutveckling. Stockholm: Liber. S. 71-81.

Frenander, Anders & Lindberg, Jenny (red.) (2012). *Styra eller stödja? Svensk folkbibliotekspolitik under hundra år*. Borås: University of Borås, Swedish school of library and information science. (Skrifter från Valfrid, 50).

Hampson Lundh, Anna (2010) Fråga, finna, formulera, förstå – yngre elevers lärande med hjälp av IKT i skola och bibliotek. Ingår i *Barnet, platsen, tiden: Teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld*, Rydsjö, Kerstin, Hultgren, Frances & Limberg, Louise (red.). Högskolan i Borås och Göteborgs universitet/Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap, Stockholms stadsbiblioteks skriftserie 16. S. 131-150.

I nöd och lust: en metodutredning om integrerade folk- och skolbibliotek (1991). Stockholm: Statens kulturråd. (Rapport från Statens kulturråd 1991:7).

Johansson, Barbro (2009). *Driftiga bibliotekarier och läsglada barn: En studie av metodutvecklingsprojektet MVG*. Halmstad: Regionbibliotek Halland.

Johanssons, Barbro (2010). Barnbibliotekariers och forskares barnperspektiv. Ingår i *Barnet, platsen, tiden: Teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld*, Rydsjö, Kerstin, Hultgren, Frances & Limberg, Louise (red.). Högskolan i Borås och Göteborgs universitet/Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap. (Stockholms stadsbiblioteks skriftserie 16). S. 23-49.

Juncker, Beth (2010). Barns bibliotek – nya villkor, nya utmaningar, nya teorier, nya begrepp. Ingår i Rydsjö, Kerstin, Hultgren, Frances & Limberg, Louise (red.). *Barnet, platsen, tiden: Teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm/Stockholms stadsbibliotek. (Stockholms stadsbiblioteks skriftserie, 16). S. 241-269.

Kungliga biblioteket (2015). *Bibliotek 2014 Offentligt finansierade bibliotek*. http://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/files/2015/05/Rapport_Bibliotek2014.pdf [2015-08-02].

Kungliga biblioteket (2014). *Skola+bibliotek=skolbibliotek: formaliserat samarbete mellan folkbibliotek och skola*. <http://www.kb.se/dokument/Samverkan/SkolaBibliotek.pdf> [2015-02-15]

Kungliga biblioteket (2012). *Skolbibliotek 2012*. http://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/statistik/Skolbibliotek2012/Skolbibliotek2012_w eb20120821.pdf [2014-09-15].

Landgren, Mette (2007). *Bibliotekariers yrkesroll på integrerade bibliotek: undersökning av bibliotekariers uppfattningar inom integrerade folk- och skolbibliotek*. Borås: Högskolan i Borås, bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks och informationsvetenskap, 2007:7).

Limberg, Louise (1992). Vad är det för skillnad mellan folkbibliotek och skolbibliotek? Det öppna barnbiblioteket. *Barn & Kultur*, vol. 1, s 6-8. http://bada.hb.se/bitstream/2320/6842/1/limberg_vad%20c3%a4r%20det%20f%20c3%b6r%20skillnad.pdf [2014-11-03].

Limberg, Louise (2012). Från folkbiblioteksstadga till skollag: skolbibliotekets plats i folkbibliotekspolitikerna 1911-2011. Ingår i Frenander, Anders & Lindberg, Jenny (red.) *Styra eller stödja? Svensk folkbibliotekspolitik under hundra år*. Borås: University of Borås, Swedish school of library and information science. (Skrifter från Valfrid, 50). S 135-174.

Limberg, Louise & Hampson Lundh, Anna (red.) (2013). *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap: En forskningsantologi*. Lund: BTJ Förlag.

Malm, Sara (2010). *Kulturförmedlare och pedagog? Yrkesroller och yrkesidentiteter på integrerade folk- och gymnasiebibliotek*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Kandidatuppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2010:28).

På tal om böcker: om bokprat och boksamtal i skola och bibliotek (2005). Lund: Btj förlag.

Rydsjö, Kerstin & Elf, AnnaCarin (red.) (2007). *Studier av barn- och ungdomsbibliotek: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm Stockholms stadsbibliotek. (Stockholms stadsbiblioteks skriftserie, 14).

Rydsjö, Kerstin, Hultgren, Frances & Limberg, Louise (red.) (2010). *Barnet, platsen, tiden: Teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm/Stockholms stadsbibliotek. (Stockholms stadsbiblioteks skriftserie, 16).

Sandberg, Alvida & Jacobson, Helja (1917). Skolornas boksamlingar o. de allm. bibliotekens ungdomsavdelningar. *Biblioteksbladet*, vol. 2, s. 162-173.

Sandin, Amira Sofie (2004). *Läslust en brinnande känsla i magen. En studie av 9 - 12-åringars upplevelser och uppfattningar av läslust*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:62).

Schreiber, Trine (2006). Bibliotekarprofessionen siden 1960'erne. Ingår i Schreiber, Trine & Elbeshausen, Hans (red.) *Bibliotekarerne: En profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi*. Köpenhamn: Forlaget Samfundslitteratur. S. 15-46.

Schreiber, Trine & Elbeshausen, Hans (red.) (2006). *Bibliotekarerne: En profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi*. Köpenhamn: Forlaget Samfundslitteratur.

SFS 2010:800. Se: *Skollagen*.

SFS 2013:801. Se: *Bibliotekslagen*.

Skolinspektionen (2011) *Skolinspektionen: Informationsblad*.
<http://www.skolinspektionen.se/Documents/vagledning/infoblad-skolbibliotek.pdf>
[2014-11-01].

Skollagen: SFS 2010:800 (2010). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800
[2015-08-16].

Stenström, Frida (2014). *"Man försöker haka på något": Om gymnasiebibliotekariers professionsroll i arbetet med elevers läsförståelse och deras roll i skolans pedagogiska verksamhet*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Kandidatuppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2014:4).

Wildemuth, Barbara M. (2009). *Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, Conn.: Libraries Unlimited.

Ørom, Anders (1993). Bibliotekarieidentiteter, förmedlingsarbete och arbetsorganisation. *Biblioteksbladet*, 1993:8, s. 228-232. Ursprungligen publicerad i *Biblioteksarbejde*, 1993:39, s. 37-43.

Bilaga 1 - Intervjumall

Bakgrund och basfakta om tjänsten

- Hur ser din bakgrund ut inom bibliotekarieyrket (år för examen och var, ev. inriktning, tidigare yrkeserfarenhet).
- Hur ser din nuvarande anställning ut – hur många timmar i veckan till skolan, hur många till folkbiblioteket, avtal med skolan, samarbeten?
- Vilka är dina arbetsuppgifter för skolan?
- Vilka är dina arbetsuppgifter för folkbiblioteket?

Biblioteket för barnen på skoltid/fritid

- Hur vill du att barnen ska uppleva biblioteket på skoltid/ fritid?
- Hur tänker du om läsfrämjande arbete? Har det olika innebörd för skola och fritid?
- Finns det någon samordnad verksamhet mellan skola och bibliotek, som t.ex. skapande skola? Om det finns- hur planeras och genomförs det?
- Vilken anser du vara din viktigaste uppgift som bibliotekarie i förhållande till barnen? Samma eller skillnader skola/fritid?
- Hur förhåller du dig till barnen under skoltid respektive fritid?
- Hur når du och engagerar barnen i biblioteksverksamheten på fritiden? (ex. webben, program, lovaktiviteter)
- Finns det fördelar och nackdelar med att vara bibliotekarie både på fritiden och i skolan och i så fall vilka?

Bibliotekariens yrkesidentitet- och kompetens

- Hur ser du på din yrkesidentitet som bibliotekarie på ett integrerat skol- och folkbibliotek? Kan du tänka på dig själv som en bibliotekarie eller måste du dela upp dig?
- Har du, enligt dig, och skolan samma syn på skolbiblioteket och skolbibliotekariens uppgift?
- Vilken slags yrkeskompetens efterfrågas av dig från skolan förutom bokkunskap? (ex. informationssökning, undervisning i informationssökning och informationsvärdering, ämneskunskap).
- Hur tänker du vid inköp av barnböcker och medieplanering? Hur går du tillväga praktiskt (ex. katalogisering, beställningsposter, påverkan bibliotekssystem, temaindelningar vid bokuppställning, osv.)
- Vilka möjligheter ges du att öka din yrkeskompetens? (utbildning, samarbete, måste du ta initiativ själv?)
- Hur skulle ett drömsamarbete med skolan se ut?

- Är det något du vill tillägga?

Bilaga 2 - Kartläggning av verksamhet för Bibliotek A-F

	Delar av skol- biblioteksavtalet	Antal elever	Personalinsatser	Antal skolor
Bibliotek A	Läsa Lära Mötas Medieförsörjning	440	15h/vecka under terminstid <i>Öppethållande 10h/ vecka</i> -Inbokade klassbesök -Personalförstärkning ordinarie öppettider <i>Övriga personalinsatser 5/h vecka</i> -Skolbiblioteks-verksamhet enligt överenskommelse med skolorna -Förberedelsetid -Kontakttid med skolan/rektor och kontaktlärare.	2 -Åk F-6 -Åk 7-9
Bibliotek B	Läsa Lära Mötas Medieförsörjning	480	20h/vecka under terminstid <i>Öppethållande 8h/ vecka</i> -Inbokade klassbesök -Personalförstärkning ordinarie öppettider <i>Övriga personalinsatser 12h/vecka</i> -Skolöppet utöver ordinarie arbetstider -Läsfrämjande insatser och insatser för att stärka informationskompetens enligt överenskommelse mellan skola och bibliotek -Förberedelsetid -Kontakttid med skolan/rektorer	1 -Åk F-9
Bibliotek C	Läsa Lära Mötas Medieförsörjning	595	13h/vecka under terminstid <i>Öppethållande 8h/vecka</i> -Inbokade klassbesök -Personalförstärkning ordinarie öppettider <i>Övriga personalinsatser 5h/vecka</i> -Läsfrämjande insatser samt insatser för att stärka informationskompetens enligt överenskommelse mellan skola och bibliotek -Förberedelsetid -Kontakttid med skolan/rektorer	1 -Åk F-9
Bibliotek D	Läsa Medieförsörjning	115	4h/vecka under terminstid <i>Öppethållande</i> -Inbokade klassbesök -Öppettider enbart för skolan enligt överenskommelse under skoldagar -Elever är välkomna även under	1 -Åk F-6

			bibliotekets ordinarie öppettider <i>Övriga personalinsatser</i> -Läsfrämjande åtgärder enligt överenskommelse med skolan -Förberedelsetid -Kontakttid med skolan/rektor och kontaktlärare	
Bibliotek E	Läsa Medieförsörjning	250	6h/vecka under terminstid <i>Öppethållande</i> -Inbokade klassbesök -Bokprat 2 ggr/termin åk 2-5 -biblioteksintroduktion för samtliga klasser <i>Övriga personalinsatser</i> -Mediehantering: inköp, katalogarbetet, bokuppsättning Förberedelsetid av bokprat riktade till alla årskurser -Utvecklingsinsatser för skolbiblioteksverksamheten -Kontakttid med skolans rektor och pedagoger	1 -Åk F-5
Bibliotek F	Läsa Medieförsörjning	160	3h/vecka under terminstid <i>Öppethållande</i> -Inbokade klassbesök -Öppettider enbart för skolan enligt överenskommelse under skoldagar -Elever är välkomna även under bibliotekets ordinarie öppettider <i>Övriga personalinsatser</i> -Läsfrämjande åtgärder enligt överenskommelse med skolan samt förberedelsetid -Kontakttid med skolan/rektor och kontaktlärare	1 -Åk F-5